

PEDAGOGINIO VERSLO DILEMA: kęsti sąžinės priekaištus ar tempti apskaitos vežimą

Darbuotis nelegaliai ir kęsti sąžinės priekaištus ar įsigyti verslo liudijimą ir užsikrauti atsiskaitymų su valstybe buhalterijos naštą? Šią dilemą kasmet tenka spręsti mokytojams, kurie prie valdžios nustatyto atlyginimo mėgina prisidurti teikdami korepetitoriaus ar kitokias papildomo ugdymo paslaugas.

Subrendo legalizuotis

„Šiomet korepetitoriausiu legaliai, todėl būsiu geresnis ir valstybei draugiškes-

nis pilietis“, – juokauja matematikos mokytojas Justas. Pedagogas dirba sostinės bendrojo lavinimo mokykloje ir sulaukia vis daugiau prašymų teikti korepetito-

rius paslaugas. „Dialogui“ jis pasakoja, kad sprendimas įsigyti verslo liudijimą ir taip legalizuoti savo papildomą darbinę veiklą subrendo įsigilinus į kai kurias tokios veiklos įteisinimo naujoves. „Ap-sispręsti padėjo informacija, kad „patentu“ dažnai vadinamą verslo liudijimą galima įsigyti nebūtinai metams, pusmečiui ar mėnesiui, o tik dienoms, kuriomis ketini dirbti privačiai. Tai gerokai sumažina mokesčio už verslo liudijimą dydį“, –

sako mokytojas. Pasak jo, Vilniaus miesto savivaldybės taryba yra nustačiusi, kad mokestis už verslo liudijimą papildomai mokytį vaikus ir jaunimą 2011 m. yra 720 Lt. „Kadangi iki metų pabaigos liko keturi mėnesiai, o privačias pamokas vesti planuoju 2 dienas per savaitę, tai verslo liudijimas tekainavo apie 60 Lt, – pasakoja Justas. – Tokie pinigai man nėra per dideli.“

Nukelta į 4 p. ►

Kuo brandos egzaminai skiriasi nuo bulvinių blynų?

„Jeigu būtų sumanyta visose šalies mokyklose visus abiturientus privalomai maitinti bulviniais blynais, reikėtų iš anksto patvirtinti jų receptą, apmokyti virėjas, pasirūpinti ne tik bulvėmis, bet ir lėkštelėmis.

Su egzaminais, deja, situacija kitokia...“ – teigia švietimo konsultantas Algirdas Zabulionis.

Hario Poterio gimtadienis Tapinų namuose

„Bandymas prievarta laužyti būsimąjį menininką tapti verslininku arba visus verslumo požymius turintį vaiką jėga sodinti prie pianino retai kada pasibaigia sėkme“, – „Dialogą“ tikina „Žiedų valdovo“ vertėjas, aistringas pokerio žaidėjas ir TV laidos „Pinigų karta“ autorius ir vedėjas Andrius Tapinas.

Kodėl išsiskyrė keliai?

Kas nulėmė apsisprendimą palikti interneto diskusijų grupę viltingu pavadinimu „Mokytojai ir jų bičiuliai“? Ar toks žingsnis reiškia, kad mokytojai ir ne mokytojai drauge net virtualioje erdvėje neišsitenka?

Tokius klausimus „Dialogas“ uždavė keliems šalyje žinomiems ir diskusijų grupę palikusiems mokytojams.

Atsinaujino A.Adamkienės fondo remiamos mokyklos

A.Adamkienės labdaros ir paramos fondo remiamos kaimo mokyklos šį rugsėjį mokinius pasitinka atsinaujinusios – suremontuotomis sporto salėmis bei aikštėmis, atnaujintais bėgimo takeliais.

Gavusios paramą – 140 tūkst. Lt, renovacijos darbus jau baigė Ariogalos, Butrimonių, Pajūrio Stanislovo Biržiškio gimnazijos. Atsinaujino ir Drąsučių pagrindinė mokykla.

Butrimonių gimnazija, viena sportiškiausių Lietuvos kaimo mokymo įstaigų, kurios auklėtiniai nuolat tampa Lietuvos mokinių olimpijų festivalių (LMOF) prizinkiniais, dovanotas lėšas – 30 tūkst. Lt skyrė sporto salės renovacijai, įsigijo sportui reikiamo inventoriaus. Atnaujinimo darbus baigusi Ariogalos gimnazija į stadioną bėgimo takelius investavo 27 tūkst. Lt.

Atsinaujino ir Šiaulių r. Drąsučių mokykla, kurioje mokosi 131 mokiny; čia 20 tūkst. Lt buvo investuota į mokyklos sporto salės rekonstrukciją, sutvarkyta elektros instaliacija, klasių apšvietimas, perdažytos sienos, o senos medinės grindys pakeistos šiuolaikine danga.

Pajūrio Stanislovo Biržiškio gimnazija 45 tūkst. Lt skyrė sporto salės ir pastato remontui – buvo apšiltintos sienos, pakeisti langai, keičiama grindų danga.

A.Adamkienės labdaros ir paramos fondas šioms mokykloms yra dovanojęs naujų, grožinės literatūros mokymams skirtų knygų, atlasų.

VGТУ rektorius – A.Daniūnas

Praėjusį ketvirtadienį (09 08) vykusiamе uždaramе Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGТУ) tarybos posėdyje universiteto rektoriumi vienbalsiai išrinktas doc. dr. A.Daniūnas. Jis pakeitė universitetui nuo 2002 m. vadovavusį R.Ginevičių.

Naujai išrinktas rektorius atskleidė būsimus pasikeitimus ir universiteto veiklos prioritetus. „Dirbs nauja komanda. Keisis prorektorijų struktūra, kai kurių prorektorijų bus atsisakyta, tačiau atsiras tarptautinių ryšių prorektorius. Prioritetų įgyvendinimas bus grindžiamas tarptautiškumu, ryšiu su visuomene bei verslu. Mūsų universitete mes visi turime būti atviresni ir laisvesni“, – akcentavo naujasis VGТУ rektorius, pristatydamas savo veiklos viziją.

A.Daniūnas rektorius pareigas pradėjo eiti nuo rugsėjo 9 d.

■ A.Daniūnas

INFORMUOJA MINISTERIJA

Pradeda veikti Vadovėlių duomenų bazė

Vartotojams jau prieinama Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių duomenų bazė (www.vadoveliai.eu; www.vadoveliai.emokykla.lt). Tai sukurta virtuali biblioteka, kurios „atmintyje“ – visi ugdymo procese tinkami naudoti vadovėliai ir naujausi jų pavyzdžiai. Čia bus galima perskaityti ekspertų recenzijas ir pareikšti savo nuomonę.

Šiuo metu į duomenų bazę įtraukta per 500 Lietuvoje išleistų vadovėlių, likusieji ją papildys maždaug per mėnesį. Ketinama sudėti daugiau kaip 1300 Lietuvoje išleistų vadovėlių ir apie 500 – užsienyje (užsienio kalbai mokytis). Kol kas bazėje skelbiamas tik knygos viršelis, tačiau vėliau bus galima pasklaityti iki 10 vidinių puslapių – įvertinti mokomosios medžiagos pateikimo stilių, dizainą.

Paieškos sistemoje vadovėlių galima ieškoti maždaug pagal 10 išsirinktų kriterijų. Iš pasirinktų leidinių galima susiformuoti savo vadovėlių sąrašą ir jį parsisiųsti norimu formatu, dalytis aktualia informacija su kolegomis, užsisakyti naujienas ir kt.

Vadovėlių duomenų bazė sukurta įgyvendinant Ugdymo plėtotės centro vykdytą projektą „Mokyklų bibliotekų darbuotojų kompetencijos tobulinimas, taikant šiuolaikines priemones“.

APKLAUSA

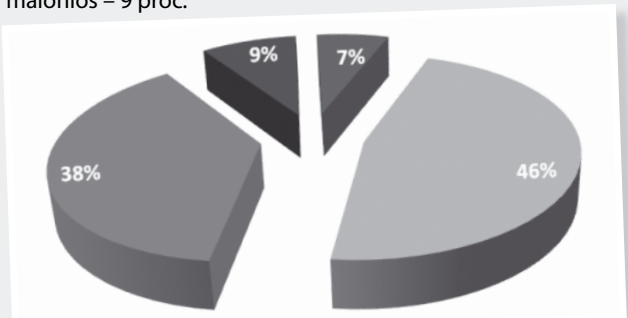
Pirmos dienos mokykloje yra...

Ir miestiečiai, ir kaimiečiai pajunta, kada baigiasi atostogos vaikams – staiga daugybė jų „išdygsta“ judrioje gatvėje, kiemuose, paroduotuvėse.

O mokyklos tiesiog sugaudžia nuo to jaunatviško klegesio. Šitai pajunta ir mokyklos kieme gyvenanti „Dialogo“ redakcija.

Tad praėjusią savaitę internetų (www.dialogas.com) klausėme apie pirmas dienas mokykloje šiais 2011–2012 mokslo metais.

Pirmos dienos mokykloje yra labiau:
džiugios – atsakė 7 proc. respondentų;
chaotiškos – 46 proc.;
nervingos – 38 proc.;
malonios – 9 proc.

Siūlo keisti Švietimo įstatymo nuostatas

Trys Lietuvos lenkų atstovai Seime – J.Narkevičius, M.Mackevičius ir L.Talmontas – pasiūlė perrašyti neseniai priimtą Švietimo įstatymą. Jų pateiktame įstatymo pataisų projekte vienų nuostatų įsigaliojimą siūloma nukelti iki 2015-ųjų, o kitų – visai atsisakyti. Parlamentarų nuomone, Lietuvos istorijos ir geografijos, pasaulio pažinimo bei pilietiškumo pagrindų mokymas valstybine kalba turėtų būti įvestas ne dabar, o 2015-ųjų rugsėjį. Jie siūlo grąžinti senąją tvarką, pagal kurią tautinių mažu-

mų moksleivių pasiekimai lietuvių kalbos egzamine vertinti skirtingai nei lietuvių.

Be to, parlamentarai siūlo papildyti įstatymo straipsnį, nustatantį, kad tautinių mažumų mokyklose, kur mokosi ir lietuvių tautybės vaikai, turi būti bent viena klasė, kur vidurinio ugdymo programa įgyvendinama valstybine kalba. Šią įstatymo dalį minėti parlamentarai siūlo papildyti nuostata, kad mokyklos, kuriose mokosi dviejų tautybių vaikai, bent vieną klasę ugdytų tautinės mažumos kalba.

Privalomai tikrinti neketina

Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programos projekte, kurį parengė Seimo Pirmininkės I.Degutienės sudaryta darbo grupė, siūloma steigti narkomanų registrą ir aktyviau šviesti mokytojus, tačiau privalomo moksleivių tikrinimo įvesti nenumatoma.

Pasak grupės vadovės parlamentarės V.V.Mar-

gevičienės, siekiant sumažinti narkotikus vartojančių moksleivių skaičių, nutarta rengiant pedagogus, medikus ir socialinius darbuotojus įvesti papildomų paskaitų kursą apie tai, kaip atpažinti narkotikus vartojančius vaikus. Anot V.V.Margevičienės, privalomo moksleivių testavimo, ar jie nevartoja narkotikų, atsisakyta išanalizavus pasaulinę praktiką.

Vilniuje ir Kaune universitetų mažės pirmiausia

Premjero A.Kubiliaus sudaryta darbo grupė turėtų pateikti rekomendacijas, kaip optimizuoti didžiausiuose Lietuvos miestuose įsikūrusius universitetus. Pasak švietimo ir mokslo viceministrės N.Putinaitės, rekomendacijų dėl universitetų tinklo optimizavimo Vilniuje ir Kaune darbo grupė pateiks rugsėjo pabaigoje. Anot viceministrės, mažinti universitetų skaičių skatina ir demografinės perspektyvos – dėl nemenkos emigracijos ir mažėjančio gimstamumo 2019 m. potencialių studentų skaičius sumažės apie 40 proc., palyginti su 2011 m.

Aukštųjų mokyklų pertvarkos taikiklyje kol kas atsidūrę šeši universitetai Vilniuje ir penki Kaune. „Kol kas svarstomi keli universitetų tinklo op-

timizavimo variantai. Apie konkrečius planus bus galima kalbėti gavus ekspertų išvadas“, – teigia N.Putinaitė.

Šiuo metu Lietuvoje iš viso veikia 46 aukštosios mokyklos – 27 valstybinės ir 19 nevalstybinių. Iš jų 22 yra universitetai – 14 valstybinių ir 8 nevalstybiniai.

Palyginti su kitomis šalimis, Lietuvoje milijonui gyventojų tenka kur kas daugiau aukštųjų mokyklų. Pavyzdžiui, gerokai turtingesnėje Danijoje, kurioje gyvena beveik dvigubai daugiau žmonių nei Lietuvoje, yra daug mažiau valstybinių universitetų – tik aštuoni. Vykstant aukštųjų mokyklų pertvarkai, ateityje danai turės tik tris didelius universitetinius centrus.

Anykštėnų vėliava pailgėjo dvigubai

Didžiulė – 200 metrų ilgio – Anykščių Antano Vienuolio gimnazijos moksleivių pasiūta trispalvė, kuri sausio 13-ąją buvo nešama Vilniaus gatvėmis, pailgėjo beveik dvigubai – dar 170 metrų, kai savąją dalį vakar (09 14) Utenoje prijungė šio miesto „Saulės“ gimnazijos atstovai. Įspūdingąją vėliavą netrukus pamatys ne tik tūkstančiai krepšinio aistringųjų Kaune, bet ir mi-

lijonai žiūrovų prie televizorių ekranų. Iškilminga eisena, kurios metu Anykščių ir Utenos moksleiviai neš 370 m ilgio vėliavą, Kaune vyks rugsėjo 18-ąją.

Vėliavos gamybos ir jos nešimo Kauno gatvėmis idėjos autorius – A.Vienušio gimnazijos režisierius E.Druskinas. Derinti vėliavos žygį per Kauną gimnazijoms padėjo garsus krepšininkas S.Jovaiša.

Nebereikia patvirtinti draustumą

Valstybinės ligonių kasos (VLK) informavo, kad moksleiviams, kuriems sukako 18 m., dėl privalomojo sveikatos draudimo fakto patvirtinimo kreiptis į teritorinę ligonių kasą jau nebereikia. Rugsėjo pradžioje VLK Draudžiamųjų privalomuoju sveikatos draudimu registras pasipildė duomenimis iš Švietimo informacinių technologijų centro tvarkomo Mokinių registro.

Į minėtą registrą įtraukti Lietuvos bendrojo lavinimo, profesinių, aukštesniųjų mokyklų moksleiviai. Šie duomenys bus nuolat atnaujinami.

Ragina uždrausti mobiliuosius telefonus

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) išsiuntė visoms savi-valdybėms raštą, kuriame cituojamas Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinės vėžio tyrimų agentūros pranešimas: „Radijo dažnio elektromagnetiniai laukai gali padidinti riziką susirgti smegenų vėžiu ilgą laiką (30 min. ir ilgiau per dieną) naudojan-tis mobiliuoju telefonu.“

SAM siūlo mokykloms papildyti vidaus taisykles ir per pamokas uždrausti naudotis mobiliojo ryšio telefonais. Iš moksleivio, pažeidusio šią nuostatą, telefonas būtų atimtas ir grąžintas tik tėvams. Specialistai primygtinai reikalauja, kad moksleiviai per pamokas ne tik nutildytų telefonų garsą, bet juos apskritai išjungtų. Taip pat siūloma moksleiviams uždrausti mokyklos teritorijoje mobiliojo ryšio telefonais fotografuoti ir filmuoti.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose vaikų nemažėja

Šis rugsėjis į bendrojo lavinimo mokyklas sukvietė gerokai mažiau moksleivių, tačiau ikimokyklinės ir papildomo ugdymo įstaigos vaikų stygiumi nesiskundžia.

Antai keturi Anykščiuose veikiantys vaikų lopšeliai-darželiai išlaikė bemaž tą patį vaikų skaičių, kuris buvo pavasarį, išlydėjęs į mokyklų pirmąsias klases paruošiamųjų grupių vaikučius. Pasak visų ikimokyklinių įstaigų direktorių, kol kas padėtis nėra kritiška.

Anykščių r. kūrybos ir dailės mokyklą šiais mokslo metais lankys apie 150 moksleivių, tiek pat, kiek ir praėjusiais mokslo metais. Į Anykščių muzikos mokyklą šį rugsėjį atėjo 309 moksleiviai, praėjusius mokslo metus ją baigė 306 moksleiviai. Panašu, kad vaikų sumažėjimo šiemet nepajus ir Anykščių kultūros ir sporto centras. Praėjusiais metais šią papildomo ugdymo įstaigą lankė 312 moksleivių.

Kuo brandos egzaminai skiriasi nuo bulvinių blynų?

Algirdas ZABULIONIS,

švietimo konsultantas

Kaip susigaudyti nespecialistui?

Viešų diskusijų apie esamus ir būsimus brandos egzaminus spaudoje visada daug ir įvairių. Dalies straipsnių autoriai aklaui gina savo mokomojo dalyko interesus (geresnio pavyzdžio už lituanistus čia turbūt nesurastume), kiti – gailisi abiturientų, kurie „dėl tų egzaminų pavasario saulės nemato“, arba gėrėsi kokios nors gražios šalies gražių egzaminų koku nors gražiu aspektu ir klausia: kada pagaliau taip bus ir Lietuvoje? Dar kiti nagrinėja kažkokias technines, statistines ar teorines egzaminų problemas. Tad nespecialistui tokioje informacijos įvairovėje susigaudyti, kas, kur ir kodėl, gana sudėtinga. Tačiau juk kiekvienas iš mūsų esame ne vienus egzaminus laikę (ir daugumą jų, tikiuosi, sėkmingai išlaikę), tad kaipgi nesijausti šios temos žinovu ir nepatarti, kokius egzaminus turi laikyti mūsų vaikai ir anūkai? Šventas noras – kas galėtų jį užginčyti...

„Dialoge“ pateikiama diskusija apie egzaminus yra specialesnė, bet susikalbėjimo ir čia nėra daug – pristatoma viena ar kita nuomonė arba klausimų-atsakymų „pingpongas“ (dažnai skaitydamas tuos atsakymus pradėdai abejoti, ar atsakinėjančysis suprato, ko buvo paklausta).

Politikams: jei respubliką tyliai pakeistų monarchija...

Siekdamas atidengti diskusijos apie egzaminus esmę ir padaryti ją aiškesnę platesniam piliečių ratui beigi politikams, pamėginsiu pavaizduoti situaciją šiek tiek supaprastintai – tam pasitelksiu keletą palyginimų.

Pavyzdžiui, su kuo galėtume palyginti paskutinį itin tyliai atliktą Brandos egzaminų programų (BEP) pakeitimą (norminis egzaminų darbų vertinimas pakeistas kriteriniu: žr. autoriaus straipsnį „Brandos egzaminai: norminį vertinimą keičia kriterinis“, „Dialogas“, Nr. 28, rugpjūčio 11 d.), kad politikams atsidengtų šio pakeitimo esmė ir reikšmė?

Įsivaizduokime, kad rengiama nauja šalies Konstitucija: ji jau parengta ir apsvarstyta; bet štai balsavimo už ją išvakarėse kažkas dokumente sąvoką „respubliką“ tyliai pakeičia į sąvoką „monarchiją“, visą kitą Konstitucijos tekstą, kuriame išties kalbama apie respublikinę valstybės valdymo formą, palikdamas nepakeistą. Natūralu, kad tokioje Konstitucijoje nieko nekalbama apie tai, iš kur atsiras tas monarchas (gal jį Seimas penkeriems metams rinks?), kokie bus jo įgaliojimai ir kaip jis bendradarbiaus su šalies Prezidentu...

Šio pavyzdžio absurdas, iliustruojantis, kas buvo padaryta su šių metų liepos 1-ąją ministro G.Steponavičiaus patvirtintomis Brandos egzaminų programomis, manau, galėtų Lietuvos švietimo politikams paaiškinti susidariusią padėtį – dokumento vidinių konfliktų ir aiškaus beprasmiškumo mastą.

Receptas patvirtintas blynų nekepus

Tegu egzaminų specialistai nesupyksta, bet šio straipsnelio tema ypatinga: kuo brandos egzaminai skiriasi nuo bulvinių blynų? Blynai pasirinkti tik kaip kiekvienam lietuviui gerai suprantamas kontekstas (o kas bulvinių blynų nemėgsta – gali pamėginti tekste modeliuojamame vaizdelyje juos pakeisti krepšiniu ☺).

Taigi: jeigu būtų sumanyta visose šalies mokyklose visus abiturientus privalomai maitinti bulviniais blynais, žinoma, reikėtų iš anksto patvirtinti tų blynėlių receptą, apmokytį virėjas, pasirūpinti ne tik bulvėmis, bet ir lėkštėmis. Receptą, aišku, rengtų specialistai: prieš jį pateikiant tvirtinti blynai pagal tą receptą būtų ne kartą iškepti, ragauti, aptarti. Recepto kūrėjai tikrai nepasikliautų vien savo skoniu ir nuomone – ne tik patys tyliai savo gaminį degustuotų ir garsiai visiems girtų, bet ir kitiems paragauti duotų, klaustų, ar jiems patiko, ar gerklėje nestringa...

Su egzaminais, deja, situacija kitokia. Egzamino programos jau patvirtintos, – bet ar kas nors yra matęs pagal tokią programą parengtą egzamino užduotį? Kas yra bandęs ją atlikti, įsitikinti, ką ir kaip ji matoja, kaip mokinio darbą galima / negalima vertinti?

Patvirtinta be jokių pavyzdžių ir net supratimo, ar galima visa tai realizuoti.

Originalūs deriniai – iššūkis virškinimui

Bulvinių blynų „principinius“ ingredientus visi žino, tad net jei kažkam ir labiau patinka mieliniai blynai, mielių į bulvinius blynus nelabai siūlys.

Su egzaminais vėl kitoniškai... Kažkam norminis, kažkam kriterinis vertinimas patinka, – tad kodėl gi nepabandžius viską į vieną puodą suversti? Kas iš to išeis –

niekas dar nežino, tad teks porą metų palaukti ir tik tada sužinoti, ar „valgoma“.

Bulviniai blynai – sotus valgis, alkį gerai malšina, jų desertui su grietiniais ledaus kavos puodelyje nelabai siūlysite.

O kas iš skaičiųjų naująsias BEP suprato dabartinių brandos egzaminų (BE) tikslą: ar tai abituriento mokyklos baigimo patvirtinimas, ar informacija atrankai į aukštąsias mokyklas?

Koks gi tai patvirtinimas, jei tik vienas egzaminas privalomas? Jei atranka – tai kokioje skalėje bus pateikiami naujų egzaminų rezultatai? Kriterinių slenksčių negali būti daug, tad iki šimtabalės skalės „ištempti“ nepasiseks. Penkiabalė atrodo labai jau „senoviškai“, daug kam su blogais laikais asocijuojasi... Gal ir galima 10-balei skalei kriterijų prirašyti (tokios kūrybos praktikos yra), – tik kaip juos mokytojai vėliau taikys darbus vertindami?

Kepant bulvinius blynus paprastai tos pačios keptuvės pakraštėlyje ešeriuko po draug niekas nebando išsikepti, – tai juk kitas patiekalas...

O štai naujose BEP du mokomosios programos kursai – bendrasis ir išplėtinis – taip supainioti, kad netyčia pagal vieną mokėsis egzaminą gali išlaikyti pagal kitą (arba dar gudriau – nesurinkęs nė vieno taškelio iš bendrojo ugdymo programos kurso gali sėkmingai šio kurso egzaminą išlaikyti).

Vertinimas – aklas, apribojimas – gąsdinančiai regimas

Blynus ragaudami suprantame, kiek juose druskos, kiek pipirų, tad kriterijus „nevalgoma“ gana aiškus – blynui visada reikės daugiau bulvių nei druskos ar kiaušinių!

O BE programose numatyta, kad 40 proc. užduoties atitinka bendrąjį mokytojo dalyko kursą, 60 proc. – išplėsti-

nį, t. y. „pagrindo“ mažiau nei priedų. Įdomu, ar kas nors lygino šiuos procentus su šiem kursams skiriamų bendrų pamokų skaičiumi? Ar tik tie blynai nepavirto kiaušiniene?

BE darbų kriterinio vertinimo sistema – tikra *terra incognita*... Kažkas kažkada kažkokių kriterijus surašė, bet niekas prieš patvirtinant jų neišbandė: kaip juos taikyti konkrečiai egzamino užduočiai, kiek egzaminą laikančiųjų gali tikėtis juos atitikti ir t. t. (moksliškai kalbant – neaišku, ar tie kriterijai validūs)? Ar kas pabandė pagal tuos visus surašytus kriterijus ir išlaikymo procentėlius egzamino užduotį parengti? O gal tai net neįmanoma?

Pateikiant blyną, ant jo nebus du kartus (ant kiekvienos pusės) parašyta – „KARŠTAS BLYNAS (valgyti tik jam atvėsus)“.

Ant šių metų VBE užduoties kiekvieno puslapio po du kartus (puslapio viršuje ir apačioje) puikuojasi užrašas „RIBOTO NAUDOJIMO (iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)“. Taigi abiturientas, laikydamas, pavyzdžiui, matematikos ar fizikos brandos egzaminą ir, kaip suprantu, gavęs tą užduotį teisėtai, skaito šį gąsdinantį tekstą 48 kartus (o tai yra 768 žodžiai – kur kas daugiau nei reikia parašyti, pavyzdžiui, per lietuvių gimtosios kalbos brandos egzaminą). Jaunuoliui gali nė nelikti laiko uždaviniais spręsti, kai pilvą iš baimės susuks bandant suprasti – ką gi reiškia tas „riboto naudojimo“...

Jau tie gurmanai lituanistai...

Jei blynais sumanyta privalomai (pa)maitinti visus abiturientus, visiems – ir kepėjams, ir receptų kūrėjams – teks juos prieš patiekiant viešai patiems ragauti.

Nukelta į 9 p. >

PEDAGOGINIO VERSLO DILEMA:

kęsti sąžinės priekaištus ar tempti apskaitos vežimą

▷ Atkelta iš 1 p.

140 Lt + 0,5 h = rami sąžinė

Legalizuoti papildomo mokymo veiklą mokytoją Justą paskatino ir kita mokesčių naujovė – privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokėjimas. Mat anksčiau kiekvienas individualios veiklos verslo liudijimą įsigijęs asmuo privalėjo mokėti privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas, neatsižvelgiant į tą mėnesį vykdytos veiklos dienų skaičių. Kadangi mėnesinė PSD įmoka yra 72 Lt, tai už keturis mėnesius mokytojui būtų tekę sumokėti dar bemaž 300 Lt. Tačiau nuo šių metų pradžios gyventojams, kurie patenka į apdraustųjų valstybės lėšomis sąrašą ir (ar) gauna su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų bei vykdo individualią veiklą pagal verslo liudijimus, PSD įmokos skaičiuojamos proporcingai išduoto verslo liudijimo galiojimo laikotarpiui. Kitaip tariant, PSD įmokos mokamos tik už tas kalendorinio mėnesio dienas, kurios nurodytos įsigytame verslo liudijime.

Kadangi bendrojo lavinimo mokykloje dirbantis Justas patenka į paminėtų gyventojų sąrašą, jam privalomų sumokėti PSD įmokų suma yra tik apie 80 Lt.

„Už tai, kad negrauziamas sąžinės 4 mėnesius galėčiau ramiai verstis papildoma pedagogine veikla, 140 litų ir Mokesčių inspekcijoje praleisto pusvalandžio man tikrai negaila“, – „Dialogui“ sako mokytojas.

Pedagogikos verslininkų daugėja

Žinoma, vaikų ir jaunimo papildomo mokymo „patentas“ leidžia imtis ne tik korepetitoriaus veiklos. Neformalias anglų kalbos, dailės ir muzikinio lavinimo pamokėles Mažeikių pradinukams vedanti mokytoja Asta džiaugiasi, kad rajono taryba nustatė nesunkiai įkandamą verslo liudijimo 2011 m. kainą – 200 Lt. „Dirbu su vaikais dvi popietes per savaitę, o už patentą visiems metams esu sumokėjusi apie 60 Lt, – sako mokytoja. – Tiesa, už sveikatos draudimą (PSD įmoka) turėsiu sumokėti dar apie 300 Lt.“

Įžvelgti logiką, kuria vadovaujasi Lietuvos savivaldybės nustatydamos mokesčio už verslo liudijimus dydį, yra nelengva. Pavyzdžiui, mokeskis už vaikų ir jaunimo papildomo mokymo verslo liudijimą Akmenės, Jurbarko, Kauno, Zarasų, Lazdijų ir dar keliuose rajonuose šiemet yra mažiausias – 120 Lt. Be to, švietimo ar kitose įstaigose jau dirbantiems asmenims Lazdijuose taikoma 50 proc., o Akmenėje – 30 proc. nuolaida.

Tačiau Šiaulių rajono valdžia už tokį pat liudijimą yra nustačiusi 1440 Lt mokesť, o asmenims, kurie gauna su darbo santykiais susijusių pajamų, taiko 50 proc. nuolaidą. Kitaip tariant, mokykloje darbą turintis mokytojas už pedagoginį verslą Šiaulių rajone turi sumokėti tokį pat mokesť, kaip ir šalies sostinėje gyvenantis ir tokiam pačiam laikotarpiui verslo liudijimą įsigijęs jo kolega.

Šiemet mokeskis minimalus

Korepetitoriaus ar kitokiu pedagoginiu verslu užsiimti ar jį įteisinti planuojantiems kolegoms mokytojas Justas pata-

Vaikų ir jaunimo papildomo mokymo verslo liudijimas leidžia imtis ne tik korepetitoriaus veiklos.

ria atkreipti dėmesį, kad „patentai“ būna trijų rūšių. Vieni leidžia dirbti visoje Lietuvoje, antri – visur, išskyrus didmiesčius ir dar kelias savivaldybes, tretieji – tik konkrečios savivaldybės teritorijoje. Vienos savivaldybės visoms rūšims nustato vienodą mokesť, kitos juos diferencijuoja. „Žiedinėmis vadinamose savivaldybėse (rajonai, esantys aplink didžiuosius Lietuvos miestus) gyvenantiems ir pedagoginiu verslu didmiestyje užsiimti planuojantiems asmenims kartais pigiau yra įsigyti visoje Lietuvoje, o ne tik konkrečios didmiesčio teritorijoje leidžiantį dirbti verslo liudijimą“, – tikina mokytojas. Pasak jo, pavyzdžiui, Vilniaus rajone gyvenančiam ir korepetitoriaus veikla sostinėje užsiimančiam mokytojui yra pigiau įsigyti ne tik Vilniaus miesto savivaldybėje, o visoje Lietuvoje veikti leidžiantį dokumentą. Mat pirmuoju atveju būtų taikomas sostinės valdžios, o antruoju – Vilniaus r. tarybos nustatytas ir gerokai už pirmąjį mažesnis mokesť. „Tačiau kitose šalies vietovėse toks sprendimas gali būti ir neracionalus“, – pažymi Justas.

Mokytojo nuomone, 2011-ieji yra labai palankūs pedagoginę veiklą pagal verslo liudijimą norintiems išbandyti mokytojams. Mat šiemet minimalus įstatymu nustatytas mokesť už verslo liudijimą yra 120 Lt, o 2012 ir vėlesniais metais jis numatytas 12 kartų didesnis.

Akys – baisininkės, rankos – darbininkės

„Įteisinti ar neįteisinti savo verslą, labiausiai dvejotau ne dėl mokesčių dydžio, o dėl ilgo pareigų, kurios įgyjamos kartu su verslo liudijimu, sąrašo“, – prisipažįsta mokytojas. Pasak jo, atsiranda prievolė deklaruoti metines pajamas, įsigyti ir išrašyti paslaugų pirkimo-pardavimo kvitus, pildyti pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalą ir pan. „Tačiau, kartą pabandęs tai padaryti praktiškai, įsitikinau, kad velnias nėra toks baisus, kaip jį piešia“, – sako Justas. Pedagogas tvirtina, kad praktiškai gaunasi taip, jog pagal verslo liudijimą dirbantis mokytojas nepažeidžia jokių įstatymų, jei laiku sumokės PSD įmokas, fiksuos žurnale gaunamas pajamas ir, laikui atėjus,

pateiks metinę pajamų deklaraciją. „Minėti darbai nėra labai varginantys, o visos kitos teisės aktuose nurodytos pareigos pedagoginiam verslui yra neaktualios. Juk vargu ar papildomai vaikus mokantis pedagogas per metus suteiks paslaugų už didesnę kaip 100 tūkst. Lt sumą ir privalės užsiregistruoti PVM (pridėtinės vertės mokesčio, – *red. pastaba*) mokėtoju“, – juokiasi mokytojas.

Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, individualiam papildomo ugdymo verslui išduotų liudijimų skaičius per penkerius „ikikrizinius“ metus (2003–2008) padidėjo daugiau nei dvigubai – nuo 711 iki 1530. Ekonominės krizės metais išduotų liudijimų šiek tiek sumažėjo – 2009-aisiais buvo išduota 1209, o 2010-aisiais – 1175. Daugiausia pedagoginio verslo liudijimų pernai išduota Vilniuje (662) ir kituose didmiesčiuose, nė vieno neišduota Skuode, Rietave bei dar keliuose mažesnėse savivaldybėse.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Andrius Tapinas (g. 1977 m. balandžio 6 d.) – garsios lietuvių kalbos mokytojos Violetos Tapinienės ir puikaus rašytojo Laimono Tapino sūnus.

Andrius buvo ilgai lauktas vaikas. Tėvai, aišku, jį labai mylėjo, bet buvo, pasak Andriaus, patys užimčiausi žmonės pasaulyje.

Puikiai baigęs Vilniaus 9-ąją vidurinę mokyklą, A. Tapinas pasirinko ekonomikos studijas senajame universitete. Tačiau vien studijų šiam gabiam žmogui buvo per mažai.

A. Tapinas jau mokykloje pradėjęs iš anglų kalbos versti Tolkienu „Žiedų valdovą“ ir toliau šio užsiėmimo neužmetė – miklino savo gabumus. Galiausiai buvo lietuviškai išleistos visos trys „Žiedų valdovo“ dalys.

Paskui kažkuriuo metu Andrius tyliai tapo aistringą pokerio žaidėju, skraidančiu į prestižinius turnyrus. 2009 m. jis pagavo sėkmę už uodegos ir Europos „Unibet Open“ pokerio čempionate pelnė ketvirtą vietą bei 52 000 eurų prizą.

Dauguma lietuvių A. Tapiną pažįsta iš televizijos. Jo vedama laida „Pinigų karta“ išsiskiria problemos „ėmimo“ praktiškumu, profesionaliais patarimais ir išradinga pateikimo forma.

„Dialogas“ kalbina šaunuoją Andrių TAPINĄ.

Paskaitykite, ką jis išdarinėja su savo vaikais!

Hario Poterio gimtadienis Tapinų namuose

✓ **Ar stengsitės savo vaikus „padaryti“ moksluokais? Kodėl?**

Nematau, kad tai būtų galima ar reikėtų daryti. Kiekvieno vaiko potencialas bei galimybės skirtingos ir turbūt pedagogas turi daugiau įrankių, kaip tą potencialą „atrakinti“. Tėvų užduotis – parodyti, padėti, paguosti, kai nesiseka, pagirti, kai vaikas įkopia į dar vieną „viršūnę“. O bandymas prievarta laužti būsimąjį menininką tapti verslininku arba visus verslumo požymius turintį vaiką jėga sodinti prie pianino retai kada pasibaigia sėkme.

✓ **Pagal kokius kriterijus renkate / rinksite savo vaikams mokyklą?**

Paruošiamąsias klases abu vaikai – Vasarai dabar devyneri, Vakariui aštuoneri – lankė privačioje prancūzų mokyklėlėje, kadangi norėjome, jog nuo mažumės įgytų tam tikrą prasmę „netradicinės“ užsienio kalbos pradų. Tačiau pradinėse klasėse perėjome į valstybinę Vilniaus „Žiburio“ mokyklą ir esame labai patenkinti – tiek pedagogais, tiek bendra atmosfera mokykloje, tiek kuriama bendruomene. Šiomet laukia sprendimas – kokią mokyklą rinktis Vasarai po pradinės. Jau

pradėjome svarstyti kelis variantus, tačiau sprendimo dar nepriėmėme.

✓ **Ko Jums nedavė ir ką ypač vertingo davė mokykla, tais laikais vadinta „devintu fortu“ (dabar – Vilniaus šv. Kristoforo gimnazija)?**

Sunkiau pasakyti būtų, ko nedavė. Nors apie „forto“ griežtumą ir reikalavimus sklido legendos, tačiau tikrai negaliu pasakyti, kad toje mokykloje būtų buvus varžoma mokinių kūrybinė laisvė – galbūt nebuvo tokios tėvų, mokytojų ir mokinių bendruomenės, kurią matau kai kuriose dabartinėse mokyklose, tačiau mes patys buvome tikrai kūrybingi ir pedagogai tam kūrybingumui netrukdydė, nors kai kurios paauglių kūrybinės idėjos gal ir nebuvo jiems labai priimtinos. O davė, be abejo, puikų vidurinį išsilavinimą, prie kurio nemaža dalis mokytojų subtiliai pridėjo kur kas daugiau nei reikalavo to dalyko programos. Dėl to ir stojamieji egzaminai, ir tikrai ne vienas dabartinio gyvenimo iššūkis yra įveikiamas be didesnių problemų.

✓ **Girdėjome, kad įdomiai organizuojate savo vaikams gimtadienius. Prasytume papasakoti keletą epizodų.**

Su žmona Rasa visuomet laikėmės nuomonės, kad vaikų gimtadienis yra šeimos šventė ir ji turėtų būti ypatinga, o ne apsiriboti vaikų nuvežimu į kurį nors pramogų kambarį mieste. Tai ne tik nelabai įdomu, bet ir nelabai apsimoka finansiškai, nes tokiu atveju vaikų kiekį gimtadienyje lemia finansinės galimybės.

Kadangi turime šiek tiek daugiau erdvės namuose, tai ir beveik visi mūsų vaikų gimtadieniai vyksta ten. Prieš kokius tris mėnesius pasitvirtiname gimtadienio „temą“, tada sėdu prie interneto ieškoti bendraminčių tėvų užsienyje, kurie dalijasi patarimais apie būtent tą konkrečią gimtadienio temą, tada *Ebay* aukcionuose susiperku visus reikalingus teminius daiktus ir pradedu ruošti pramogų scenarijų.

Internetu perku ir dėl to, kad Lietuvoje tokių dalykų nerasi, ir dėl to, kad pigiau. Pavyzdžiui, šiemet Vakario gimtadienio tema buvo Žvaigždžių karai – tai visos staltiesės, papuošimai, puodeliai, lėkštės, balionai, kaukės ir smulkios dovanėlės ke-turiolikai vaikų kainavo apie 70 litų.

O temos vaikų gimtadieniams būna labai įvairios – Žvaigždžių karai, šnipai, madų šou (tada atsitempia visą apšvietimo įrangą ir padarėme tikrą podiumą mergaitėms).

Prie temos derinam ir veiklą – pavyzdžiui, per Žvaigždžių karus vaikai ir mokėsi kautis šviesos kardais, ir prieš filmo herojus, ir dalyvavo viktorinoje, ir laktė specialioje džedajų estafetėje. Kiekvienas gavo po specialią iš maišinio audeklo pasiūtą džedajų mokinio uniformą (vienam vaikui ji kainavo maždaug apie 3 litus) ir po to dar kelias dienas kaimynų vaikai, dalyvavę gimtadienyje, kategoriškai atsisakė ją nusirengti.

Išpūdingiausias turbūt buvo prieš keletą metų rengtas Hario Poterio gimtadienis. Tada pertvarkėme visus namus su Hogvartso fakultetų vėliavomis, išsinuomavome veikėjų kostiumus. Svečiai irgi jau žino, kad reikia laikytis temos ir ateiti

pasiruošus. Kadangi svečių, kurių amžius tuo metu buvo vidutiniškai šešeri, skaičius buvo absoliučiai rekordiškas – beveik 25, visi buvo suskirstyti, ir penki fakultetų „dėstytojai“ – mes su Rasa, jos brolis ir keli mūsų draugai – plūso nesustodami: skraidino vaikus ant šluotos, mokė gaminti magiškąs eliksyras (turėjau progą sužinoti, kiek visko įdomaus galima padaryti su actu ir raudonojo kopūsto sultimis), mokė vaikus Sustingimo ir Žvėrių pažinimo meno bei daug kitų dalykų.

Ir kas įstabiausia – per aštuonias valandas, kai namuose buvo 25 vaikai, vieningas nuostolis – numestas ant grindų vienas torto gabaliukas. Du išpūdingiausi momentai iš to gimtadienio – pagal Hogvartso tradicijas vaikus į fakultetus skirsto Magiškoji Skrybėlė. Suradom didelę skrybėlę, sodindavom vaikus ant kėdės, uždėdavom skrybėlę, o kėdės apačioje buvo pritaisyta racija. Aš užsidariau vonioje, išgirdavau riksmą, kuris vaikas šiuo metu ant kėdės, ir tada Skrybėlės balsu paskirdavau jį į tą ar kitą fakultetą.

Dar įdomiau – iš anksto vaikų tėvų prašėme parašyti ką nors, ką žino tik jie ir jų vaikai, todėl reikėjo matyti vaiko veido išraišką, kai Skrybėlė rūšiai paklausdavo, kodėl šį rytą jis suvalgė ne visą košę. Taip pat buvau atsitempęs dūmų mašiną ir pagrindiniame kambaryje neblogai uždūmijome – taip neblogai, kad net suveikė mūsų priešgaisriniai davikliai. Išjungėme juos ir nekreipėme dėmesio, kol į duris nepaskambino atvykęs saugos tarnybos ekipažas. Išėjau jų pasitikti su pilnu burtininko Damblordo kostiumu. Pasijuokėme, pavaišinome juos tortu ir linksmai išsiskyrėme.

Tokie prisiminimai yra neįkainojami – ir mums, ir vaikams, todėl ir toliau stengsimės išlaikyti tą tradiciją, bent jau tol, kol vaikams bus įdomu švęsti gimtadienius kartu su mumis. O kai pasidarys nebeįdomu – tada užsidėsiu Damblordo kostiumą ir įsiversiu į jų vakarėlį!

■ Andrius Tapinas su žmona Rasa

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar mokyklos restruktūrizavimo atveju priklauso išeitinė kompensacija?

Ar mokyklos reorganizavimo atveju (kai atleidžiama iš vienos ir įdarbinama kitoje) mokytojų priklauso išeitinė kompensacija?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 140 str., išeitinės išmokos mokamos tik kai kuriais darbo sutarties nutraukimo atvejais. Pavyzdžiui, nutraukus darbo sutartį pagal DK 129 str. ir 136 str. 1 d. 6 punktą. Kitaip tariant, tik tada, kai dėl darbo santykių pasikeitimo darbuotojui nutrūksta nepertraukiamasis darbo stažas.

DK 30 str. 4 p. nurodo, kad nepertraukiamasis darbo stažas – tai laikas, dirbtas vienoje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje arba keliuose įmonėse, įstaigose, organizacijose, jeigu iš vienos darbovietės į kitą buvo perkelta darbdavių susitarimu ar kitais pagrindais, nenutraukiančiais darbo stažo, arba jeigu darbo pertrauka nevirsta nustatytą terminą. Be to, DK 30 str. 1 dalis teigia, jog įmonės, įstaigos, organizacijos savininko, jų pavaldumo, steigėjo ar pavadinimo pasikeitimas, jų sujungimas, padalijimas, išdalijimas ar prijungimas prie kitos įmonės, įstaigos, organizacijos darbo stažui tam tikroje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje įtakos neturi.

Vadovaujantis šiomis įstatymo normomis, darytina išvada, jog tuo atveju, jeigu mokyklos reorganizavimo nulemtas perkėlimas į kitą mokyklą nenutraukia mokytojo darbo stažo, išeitinė išmoka jam nepriklauso.

Kada vėliausiai galima įteikti prašymą dėl nemokamų ar kitokių atostogų?

Prieš kiek dienų vėliausiai mokyklos vadovui galima įteikti prašymą dėl atostogų, kad prašymas būtų patenkintas? Ar nevėlu prašymą įteikti prieš dieną?

Termino įteikti darbdaviui darbuotojo prašymą atostogoms Darbo kodeksas nenurodo.

Ar turi darbdaviui rūpėti antraeilės darbuotojo pareigos?

Ar mokyklos administracija elgiasi teisingai nesudarydama sąlygų mokytojų, dirbančiam nepilnu krūviu pagrindinėje darbovietėje, dirbti kitoje mokykloje antraeilėse pareigose?

Jokie teisės aktai neįpareigoja darbdavio sudaryti darbuotojui sąlygas dirbti kitoje darbovietėje antraeilėse pareigose. Vadovaujantis Vyriausybės nutarimu Nr. 1043 (2003 08 19) patvirtintais Darbo sutarties dėl antraeilė pareigų (darbo) ypatumais, vienintelė pareiga, kurią privalo atlikti darbuotojo paprašytas vadovas, – išduoti pažymą, kurioje turi būti nurodytas jo kasdieninio darbo pagrindinėje darbovietėje pradžios ir pabaigos laikas. Mat minėtas teisės aktas nurodo, kad tokią pažymą iki darbo sutarties sudarymo antraeilės darbovietės vadovui turi pateikti antraeilės pareigas norintis eiti darbuotojas.

Visa kita – darbuotojo ir darbdavio susitarimo reikalas.

Ar galima atleisti iš darbo sergantį darbuotoją?

Mokytojas raštiškai išreiškė pageidavimą atleisti jį iš darbo jo paties prašymu. Be to, informavo, kad serga ir turi nedarbingumo pažymėjimą. Ar patenkinus mokytojo prašymą nebus pažeisti įstatymai, draudžiantys nutraukti darbo sutartį su darbuotoju jo nedarbingumo laikotarpiu?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 127 str. 1 dalimi, darbuotojas turi teisę nutraukti neterminuotą bei terminuotą darbo sutartį iki jos termino pabaigos, apie tai raštu įspėjęs darbdavį ne vėliau kaip prieš keturiolika dienų. Kolektyvinėje sutartyje gali būti nustatytas ir kitoks įspėjimo terminas, bet jis negali viršyti vieno mėnesio. Įspėjimo terminui pasibaigus, darbuotojas turi teisę nutraukti darbą, o darbdavys privalo įforminti darbo sutarties nutraukimą ir atsiskaityti su darbuotoju. Tačiau DK 131 str. 1 d. 1 punktas draudžia atleisti iš darbo darbuotoją laikino nedarbingumo laikotarpiu.

Šią dilemą yra išsprendęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Civilinės bylos Nr. 3K-3-586/2004 (2004 11 03) nutartyje yra išaiškinta, jog DK 127 str. 1 dalies pagrindu draudžiančioji DK 133 str. nuostata netaikytina, jei darbuotojas neišreiškė valios jam ją taikyti.

Kitaip tariant, darbuotojo nedarbingumo laikotarpiu patenkinus jo prašymą nutraukti darbo sutartį įstatymai nebus pažeisti.

Nejaugi skundas – pagrindas sumažinti krūvį?

Ar kelių moksleivių tėvų pasirašytas skundas dėl neva netinkamo mokymo metodo, kurį pamokose naudoja mokytojas, yra pagrindas atleisti jį nuo darbo toje klasėje?

Vadovaujantis Švietimo įstatymo 49 str. 1 d. 1 p., mokytojas turi teisę pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas. Todėl moksleivių tėvų skundai, kad mokytojas neva pasirinko netinkamą mokymo metodą, negali būti teisėtas pagrindas atleisti mokytoją nuo darbo toje klasėje. Tėvų skundą gavę mokyklos vadovai turėtų labiau pasidomėti to mokytojo pedagogine veikla, jo mokinių pasiekimais, padaryti padėčiai adekvačias išvadas ir apie jas pranešti tėvams bei mokytojui.

Mokytojų, kaip ir kitų darbuotojų, darbo krūvio keitimo klausimus reglamentuoja ne skundų, o Darbo kodekso reikalavimai.

Parengė Vytautas STRAZDAS

MOKYKLOSE

Susipažinkite – senasis Lietuvos kaimas!

Trijų šalių – Vokietijos, Vengrijos ir Prancūzijos – jaunimas paskutinę rugpjūčio savaitę atvyko į Kybartus ir kartu su lietuvičiais stengėsi perprasti svarbią lietuviškosios kultūros dalį – iki šiol išlikusius ir puoselėjamus lietuviškus amatus, kasdienės kaimo buities darbus (audimą, verpimą, sviesto mušimą, žvakių liejimą, puodų žiedimą, senovinę kalvystę, drožybą, karpinių meną) ir taip užmegzti ilgalaikio tarptautinio bendradarbiavimo ryšius, – apie savo parašytą ir pradėtą vykdyti projektą „Senajo Lietuvos kaimo butis ir amatai“ redakcijai pasakoja Vilkaviškio r. Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja Nijolė Černauskienė (pedagogei aktyviai talkina anglų kalbos mokytoja Vilma Imbrasienė; projektą finansuoja ES programa „Veiklus jaunimas“).

Septynių dienų projekte suplanuota veikla (senovinių lietuvių amatų pristatymas) vyko etnografiniuose Suvalkijos kaimuose (Vilkaviškio, Šakių regione) ir XIX a. dvarų rūmuose (Paežerių, Zyplių) bei amatininkų dirbtuvėse. Projekto metu dalyviai buvo ne tik stebėtojai – jie ir patys audė, vėlė vilną, kalviavo ir t. t. „Dalyviams ypač įdomu buvo patiems pasigaminti norimus suvenyrus – nusikalti žiedelį, išgravuoti paveikslėlį akmenyje, pasigaminti karpinį, nusivelti vilnonių aksesuarų. O kur dar kiekvienos šalies prezentaciniai vakarai, kuriuose ne tik šalies įdomybės pateiktyse buvo rodomos, bet ir valgiai ragaujami. Dienos veiklos programoje buvo numatytos ir diskusijos, susitikimai su vietos amatininkais, talentingais jaunais meistras. Paskutinį vakarą partneriai kartu su projekto vykdytojais surengė savo pagamintų suvenyrų parodą bei dalyvavo etnografinėje vakaronėje, kurios metu pristatė ir savo šalies etninius papročius (žaidimus, ratelius, dainas ir kitokius tautosakos žanrus), t. y. savo šalies trumpą etnokultūrinę vizitinę kortelę; projekto šeiminkai partnerius vaišino senovinėmis lietuviškomis valgiais – skilandžiais, gira, pyragais. Baidymojoje šventėje, kuri buvo atvira visai Kybartų miesto bendruomenei, nestigo linksnumo, svečiai išvyko namo nešini krepšiais savo pagamintų suvenyrų“, – sėkmingai vykdymo projekto išpūdžiais dalijasi mokytoja N.Černauskienė.

Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos mokiniams ir mokytojams šie mokslo metai prasidėjo netradiciškai – ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto lektorės Rimos Valantiejienės paskaita-seminaru. Susitikimas buvo skirtas pasiaiškinti, kaip mokytis, kad mokymasis būtų efektyvus ir teiktų malonumą. „Kad ir mokytojai, ir mokiniai, – katinas Leopoldo žodžiais, – gali gyventi draugiškai, puikiai įrodė šios dienos emocijos, – su „Dialogu“ išpūdžiais dalijasi gimnazijos mokytoja Daiva Gražulienė. – Kaip mokytis, kad kasdienis darbas ne raukšles veide rikiuotų, o teiktų malonumą; kaip mokytis, kad įtampa, tvyranti tarp mokinio ir mokytojo, išgaruotų, kad vietoj beprasmių grumtynių naudingas bendradarbiavimas rastųsi? Keisti ir keistis patiems, nesispyrioti, kaip ožiams kaktas surėmus, dantų negadinti savo tiesą neišlupamai įsikandus. Atsisakyti klaidingo, į bedugnę vedančio požiūrio ir įpročio ieškoti kaltų šalia, o ne gerokai arčiau – savyje... Paskaitos metu mokiniai buvo supažindinami su intelektualiais žmogaus gebėjimais, sužinojo, kaip svarbu juos visus ugdyti integraliai.“

Mezgasi gimnazijos ir universiteto draugystė

Moksleiviams, pasak mokytojos, paskaita labai patiko: jiems padarė išpūdį žinios apie mokymosi metodus, atskleista paslaptis, kaip išsiaiškinti, kada žmogus tik fantazuoja, o kada sako tiesą, patarimai, kaip giliau pažinti save, kaip įsiminti ir „išimti“ informaciją ir t. t. Be to, mokytoja D.Gražulienė ir ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto Bakalauro studijų vadybininkė Jovita Starkutė „Dialogui“ praneša, jog Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazija ir universitetas sutvirtino savo užsimezgsų bendradarbiavimą pasirašydami sutartį.

NE SPAUDAI

Pasirinkimas

Ar dera reklamuoti savo gerus darbus?

Žiūrint, kur taikai. Jei į dangų – nepatartina. Jei į Seimą – reikalinga ir išgaininga!

Kęstutis MILIAUSKAS

AKTUALU

Emocijas atmetę

Politinio elito demaršai ir nesutarimai ver-tinant tautinių mažumų padėtį nesutrukdė Lie-tuvos ir Lenkijos švietimo ekspertams atmesti emocijas ir susėsti prie pasitarimų stalo. „Labai džiaugiuosi, kad šita ekspertų grupė susitiko, ir tikiuosi, kad tai bus nuolatiniai susitikimai. Jeigu dvi valstybės, kurios turi kultūrinius ryšius, tau-tines mažumas, sugebėtų sukurti pavyzdinį tauti-nių mažumų ugdymo modelį, manau, kad laimė-tų tiek Lietuva, tiek Lenkija“, – po pirmojo darbo grupių susitikimo Druskininkuose kalbėjo Lie-tuvos švietimo ir mokslo viceministras V.Bacys.

Apsikeitė argumentais

Pirmadienį (09 12) susitikę Lietuvos ir Lenki-jos švietimo ekspertai sutarė, kokie klausimai bus bendros ekspertų grupės darbo objektas, ir dau-giausia dėmesio skyrė Švietimo įstatymo (ŠĮ) nuos-tatai dėl lietuvių kalbos ir literatūros egzamino. „In-formacijos apie Švietimo įstatymą turėjome užtek-tinai. Tačiau dabar svarbu argumentuoti ne per ži-niasklaidą išsiaiškinti galimas naujų teisės aktų pa-sekmes. Svarbu išgirsti tėvų ir mokinių nuomones, bendruomenių nuotaikas ir tai aptarti su ekspertais atmetus visas emocijas“, – teigė Lenkijos Nacionali-nio švietimo viceministras M.Sielatyckis.

V.Bacio teigimu, Lenkijos atstovai kėlė klau-simą, ar dėl suvienodinto valstybinės kalbos egzami-no lietuvių ir tautinių mažumų mokyklų mokslei-viams nebus pažeistos lygios galimybės.

„Lietuvos pusė pabandė atsakyti, argumentuo-ti. Sutarėme, kad dar labiau detalizuosime tuos da-lykus Varšuvoje. Susitikime dalyvavo ir Lietuvos lenkų bei Lenkijos lietuvių tautinių mažumų at-stovai“, – teigė jis.

„Mokyklose turėtų būti mažesni klasių komp-lektai, reikia atsižvelgti į kaimo vietovėse gyvenan-čias mažumas. Bet kartu turime atsižvelgti ir į de-mografines problemas. Ir lietuviams Lenkijoje, ir lenkams Lietuvoje privalu suteikti galimybę moky-tis sava kalba“, – tvirtino M.Sielatyckis. „Susitiksi-me tiek, kol neatsakysime į klausimus. Mes disku-tuojame ir dėl egzaminų, ir dėl ugdymo turinio, ar suvienodinti lietuvių kalbą nuo pirmos klasės, ar iš pradžių leisti įgyti tam tikrą tautinį identitetą, taip pat dėl mokyklų tinklo“, – pažymėjo V.Bacys.

Kitas tarpvalstybinės ekspertų darbo grupės susitikimas numatytas po savaitės Varšuvoje.

Ko tikėjosi Lenkijos prezidentas?

„Dialogas“ primena, kad ekspertų darbo grupė sukurta po Lietuvos ir Lenkijos premjerų susitiki-mo, kuris įvyko iškart po Lietuvos lenkų mitingo prieš naujos redakcijos ŠĮ. Jame numatyta sustip-rinti lietuvių kalbos mokymą tautinių mažumų mokyklose ir visiems mokiniams suvienodinti bai-giamąjį lietuvių kalbos egzaminą.

Lietuvos lenkų politikų teigimu, su naujuoju įsta-tymu nesutinka daugiau kaip 60 tūkst. lenkų tautybės Lietuvos gyventojų. Dėl šio įstatymo Lietuvą aršiai kri-tikavo ir aukščiausi Lenkijos politinio elito atstovai – užsienio reikalų ministras R.Sikorskis ir ekspremjeras J.Kaczynskis. Lenkijos prezidentas B.Komorowskis pareiškė esąs nusivylęs Lietuvos politika lenkų tau-tinės mažumos atžvilgiu. Pasak jo, Lenkija per ilgai laukė geros valios iš Vilniaus ir tai buvo klaida. „Ži-nau viena: tikėjimasis iš lietuvių, kad „ateis ožka pas vežimą“, nepasiteisins. „Lietuviška ožka“ pas joki ve-žimą neateis“, – pareiškė Lenkijos prezidentas. Jis taip pat pažymėjo, kad Lenkijai gerokai anksčiau reikėjo spausti Lietuvą dėl lenkų tautinės mažumos.

Spaudimas – ne sprendimas

Į kaimyninės valstybės aukštų pareigūnų kriti-ką, kuri dažnai kertasi su geros kaimynystės sampra-ta, Lietuvos vadovai reagavo gana santūriai. „Lietuva yra tokia šalis ir tokia tauta, kuri per paskutinius šimt-mečius yra pripratusi prie to, kad šalia esantys didieji kaimynai spaudimu ar įvairiais demaršais ko nors ban-do iš Lietuvos išreikalauti arba pasiekti. Ir tai yra labai klaidingas kelias bandyti su Lietuva šitokiu būdu siekti kokių nors problemų sprendimo, – interviu radijui „Znad Willi“ pirmadienį (09 12) sakė Lietuvos premje-ras A.Kubilius. – Istorijos suformuotas lietuvių charak-teris yra toks, kad jeigu didysis kaimynas ko nors per jėgą reikalauja, lietuvis sutiks, kad ir jo troba sudegtų, bet jis užsidarys ir priešinsis tam reikalavimui.“

Lietuvos Prezidentė D.Grybauskaitė pirmadienį pažymėjo, jog dvi Europos Sąjungos narės ir isto-rinės kaimynės „turėtų labai atsargiai naudotis kai kurių politikų asmeninių ambicijų sukelta įtampa“.

„Dialogo“ inf.

NUOMONĖ

Bendras lietuviams ir lenkams egzaminas 2013 m. – per anksti!

Zitos Šlogerienės nuotr.

Doc. Izolda Rita GENIENĖ

Savaime suprantama, jog būtina, kad lenkiškų Lietuvos mokyklų abiturientai gerai mokėtų valstybinę, t. y. lietuvių, kalbą. Tai garantuo-tų jų konkurencingumą, užtikrintų galimybę dirbti visose mūsų šalies gyvenimo srityse. Tai pripažįsta tiek Lietuvos, tiek ir Lenkijos vyriaui-sybių, švietimo ir visuomenės atstovai. Tačiau mūsų vyriausybinių ži-nybų nutartys sulgyinti lietuvių ir lenkų abiturientams lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino reikalavimus jau nuo 2013 metų ke-lia pasipiktinimą ir nuostabą: neaišku, ar tokį sprendimą lemia kalbų mokymo neišmanymas, ar noras kiršinti visuomenę.

Mes ir mūsų vaikai, baigę lietuviškas mokyklas, puikiai žinome, kokia sudėtinga yra lietuvių kalbos struktūra, kiek daug tenka per-skaityti lietuvių literatūros, kad galėtum tikėtis sėkmingai išlaikyti brandos egzaminą. Tuo tarpu norima, kad lenkiškų mokyklų moks-leiviai, mokęsi lietuvių kalbos kaip antrosios, gebėtų atlikti tokią tita-nišką užduotį vos per porą metų.

Rengimą tokiam egzaminui, – kaip teisingai per TV sakė vienas lenkų abiturientas, – reikėtų pradėti nuo žemesniųjų klasių.

Akivaizdu, kad priešingu atveju ir sužlugdysime lenkiškų mokyklų abiturientus, ir supriešinsime visuomenę.

Manau, kad apskritojo stalo diskusija ir „Dialogo“ redakcija ga-lėtų pareikšti savo svarią nuomonę šiuo klausimu.

ATGARSIAI

Tokia tai ugdymo plėtotė

Bronislovas BURGIS (*Burgis.lt*)

Pedagogų savaitraštyje „Dialogas“ ne-tyla diskusijos dėl lietuvių kalbos ir litera-tūros mokymo. Rugsėjo 8 d. numeryje – Zitos Alaunienės šedevras! Ačiū!

Ir dar vienas „šedevras“ – Ugdymo plėtotės centro atsakymai į lietuvių kalbos mokytojų klausimus dėl būsimo abitūros egzamino. Paskaitykime:

*

Klausimas. Ar tikrai taip ir liks nuos-tata, kad, parašęs tobulą samprotavimą su puikiais kultūriniais kontekstais, tik nesi-rėmęs nė vienu iš *nurodytų* autorių, mo-kinyš gaus absoliutų nulį?

Atsakymas. Taip, nes egzaminu verti-nama tai, ko mokoma ugdymo procese.

Gerbiamas Ministre! Ar taip atsakęs žmogus vis dar yra švietimo darbuotojas? O gal (o, siaube!) ir Jūs taip galvojate?

Daugiau negaliu komentuoti – per-skaitęs atsakymą, aš netekau žado. Bet

tikrai tikiuosi, kad žadą atgausiu ir ko-mentuosiu!

<...> Ugdymo plėtotės centro (UPC) atsakymas ir Aitvaro komentaras (*žr. burgis.lt – red. pastaba*) sukelia nerimo – fašizmas šliaužia į mokyklas! Nes vis dau-giau atsiranda tų, kurie sako: „Mes jums pasakysime, ką turite mėgti, ką turite my-lėti!“ Tai ir yra fašizmas.

Įsivaizduokime, kad kontrolinio darbo, egzamino metu moksleivis Pitagoro teoremą įrodė kitaip nei aiškino mokytojas, nei para-šyta vadovėlyje. Ar už tai darbo įvertį reikia padidinti ar sumažinti? Žinoma, padidinti! Moksleivis parodė išprusimą! O kiek buka-galvių fašistuojančių mokytojų, globojamų UPC, įvertį sumažins! Todėl, kad mokslei-viai turi paklusti programai. Todėl, kad bu-kagalvis mokytojas taip įrodinėti teoremos nemoka. Todėl, kad mokytojas tingi nagri-nėti skirtingus įrodymus. Tiesiog todėl, kad bukgalvis yra caras ir dievas.

Bet čia juk kalbama apie lietuvių kal-bos ir literatūros egzaminą, pateiktas pa-vyzdis netinka...

*

Gera, kaip bus įvertintas moksleivio rašinyš, jei jis savo labai teisingas, labai lo-giškas mintis pagrindė, pavyzdžiui, Josifo Brodskio kūryba? Anot UPC – absoliučiu nuliu, J.Brodskio, kiek žinau, mokyklose nėra arba beveik nėra. Bet juk J.Brodskis – Nobelio premijos laureatas! UPC sako – mums nerūpi, atsakinėk pagal programą!

*

Tai gal čia siekiama, kad egzaminas būtų tik „iš“ lietuvių literatūros. Atsitrau-kiau. Chemijos egzamino metu atsakinėti fiziką nelabai tinka. Imkimės lietuvių li-teratūros. Moksleivis ignoravo nurodytus autorius Maironį ir Vandą Juknaitę, o ar-gumentavo Lenino premijos laureatų Edu-ardo Mieželaičio ir Jono Avyžiaus kūryba. Kiek gavo? Absoliutų nulį! Todėl, kad taip nori neonaciai iš UPC? Todėl, kad ten yra

neklystančiai žinančių, kurie autoriai geri, o kurie – ne! Įdomu tik dėl Justo Palec-kio – ar jis rašytojas? Nes yra gyvų ir gana įtakingų liudininkų...

Ne, broliai ir sesės, aš jums nepasaky-siu, kuris rašytojas ar poetas yra geras, o kuris – blogas. Mažiausiai milijonas žmo-nių mano, kad Aleksandras Solženycinas yra blogas rašytojas, bet ne mažiau kaip milijonas mano priešingai.

*

Aš jūsų prašau, patriotai, paleiskite moksleivius į laisvę! Nesukurkite pogrindinės literatūros. Neprimeskite savo dra-koniškos valios. Kokia gi tai tiesa, jei ją reikia diegti prievarta!? Aš ateinu pas vai-kus, skaitau S.Nėrį ir S.Jeseniną, J.Erlicką ir Ž.P.Beranžę, W.Szyborską, D.Kajoką ir O.Chajamą – tegu jie viską girdi ir iš vis-ko renkasi! Tegu jie rašo egzamino metu remdamiesi A.Mamontovu (yra vadovė-liuose) ar M.Mikutavičiumi – aš suprasiu. Mes suprasime. UPC nesupras...

Kodėl išsiskyrė keliai?

Onos Lozuraitytės nuotr.

Šių metų kovo pradžioje internete („Facebooke“ (FB) susikūrė grupė viltin-gu pavadinimu „Mokytojai ir jų bičiuliai“. Grupės idėja kilo švietimu intensy-viai besidominčiam Artūrai Gobiui. Jo sumanymą palaikė mokytojas lituanistas iš Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos Petras Gedvilas.

Nors grupė buvo uždara (kandidatus į jos narius galėjo pasiūlyti tik grupės nariai), iki rugsėjo pradžios čia jau buvo užregistruota 315 žmonių.

Keletas aktyvių grupės narių vis siūlė temas diskusijoms (aktualiausias – P.Gedvilas, R.Dilienė, A.Gobys, A.Murauskas, D.Karlionaitė), kiti tenkinosi tik nuorodų įkėlimu. Kartais FB išplieksdavo tikrai įdomios diskusijos, kelias jų ir „Dialogas“ yra pristatęs.

Bet štai prieš rugsėį mokytojas P.Gedvilas paskelbia, kad reikėtų iš grupės pašalinti tylinčiuosius. Keli kolegos jį smagiai patraukia per dantį – esą tada dar reikėtų ir išipareigojimus priimti, kas, kiek kartų, kas kiek laiko turi parašyti. Ir kontrolieriaus tada reikėtų...

Regis, natūrali nuomonių kaita. Tačiau jos rezultatas gana netikėtas – nema-žai aktyviausių FB grupės narių palieka šią grupę ir įkuria kitą – „Mokytojai“.

„Dialogui“ rūpi suprasti, kas nulėmė tokį šalyje žinomų mokytojų apsi-sprendimą. Ir ar toks žingsnis reiškia, kad mokytojai ir ne mokytojai drauge net virtualioje erdvėje neišsitenka.

Aiškinamės susidariusią situaciją ir su grupės įkūrėju, ir su grupę palikusiaisiais.

✓ Techninį veiksma padariau aš, –

Artūras GOBYS, FB grupės „Mokytojai ir jų bičiuliai“ įkūrėjas

Kam kilo idėja šią FB grupę įkurti?

Techninį veiksma padariau aš, prieš tai pakalbines Petra ir gavęs palaikymą. Jo draugų rate – mokytojai, manajame daugiau tėvai ir kiti švietimui neabejingi žmonės. Na, pa-vadinimą irgi aš sumąsčiau – kažkaip pajaučiau, kad tokio, o ne kitokio reikia. Lygiagrečiai dar mane palaikė Audrius Murauskas ir Ramunė Želionienė. Kaip aš sakau, visas tvy-rojo erdvėje – beliko techninis veiksmas, ir aš jį padariau.

Dabar grupę pradėjo byrėti? Kodėl?

Na – „kadrų kaita“.

Kai Petras Gedvilas „kietai“ pasisakė prieš tylinčiuo-sius, dalis tyliųjų tapo aktyvesni, dalis pasitraukė.

O kokie buvo / yra šios FB grupės tikslai?

Sunkus klausimas – aš galiu tik savo lūkesčius išsakyti.

Pagrindinis lūkestis – keičiantis pozityviąja švietimo informacija vieniems kitus palaiky-ti. Čia bendrauja žmonės, kurie mato švietime keistinių dalykų.

Dar vienas svarbus lūkestis – mokytojų ir tėvų bendrystės stiprinimas. Šioje grupėje tė-vai išgirsta apie mokyklos realijas. Mokytojai išgirsta, kad yra tėvų iniciatyvų būti mokytojų partneriais. Nes realiai tėvai nėra aktyvūs mokyklos gyvenime.

O dar... jau nebe lūkestis, o realija: labai smagu, kad į grupę kolektyviai sunešama įvai-ri įdomi ir aktuali „švietimietiška“ informacija – ir iš interneto platybų, ir iš pačių dalyvių praktikos (tada, kai jie savo gražią patirtį pasipasakoja). Tai leidžia jausti, kad vyksta daug gerų dalykų, o praktikams – ir semtis idėjų iš šio srauto. Taip pat išaiškėja, kas kliudo gerai praktikai plisti.

✓ Rašiau atsakymą avinui, – Petras GEDVILAS, FB grupę palikęs mokytojas

„Mokiny pasilieka mokiniu tol, kol tiki; mokytojas pasilieka mokytoju tol, kol abejoja“, – teigia egzodo poetas A.Nyka-Niliūnas. Būtent ši A.Nykos-Niliūno frazė labai taikliai nusako situaciją, kurioje atsidūrė virtuali FB grupė „Mokytojai ir jų bičiuliai“.

Idėja sukurti šią grupę kilo gerb. Artūrai Gobiui. Idėją palaikiau ir pritariau. Prie mūsų prisijungė A.Murauskas ir R.Želionienė, savo nuožiūra kvietėme žmones, kuriems aktua-lūs Lietuvos švietimo klausimai, kurie turi ką nors šia tema pasakyti. Grupė niekada nebuvo atvira, nors iš pradžių apie tai diskutuota. Aš netgi buvau šalininkas, kad neturime ko slėpti, kad galime būti atviri visiems. Demokratiškai nutarėme, kad grupė bus uždara.

Kadangi kvietėme įvairius žmones, auditorija susibūrė gana įvairi. Deja, iškart atsirado ir takoskyra: išsiskyrė tėvų („bičiulių“) ir mokytojų pozicijos. Tai natūralus ir sveikintinas pro-cesas, nes tik ginčiuose, diskusijose gimsta tiesa. Tačiau ilgai mokytojus ėmė slėgti nuo-latinis „bičiulių“ nematymas realios padėties, neįsigilinimas į situacijas, kartais net aro-gantiškos replikos, pasiūlymai keisti darbą, ignoruoti tradicinę mokyklą ir pan. Pajutau, kad tai labai neigiamai veikia kai kuriuos mano pakviestus kolegas (jie tai išsakė asmeninėmis žinu-tėmis). Kai kurie grupės nariai nuolat ragino kalbėti / rašyti tik apie pozityvius dalykus, – ta-čiau tai kaip tik ir buvo negatyvu: nebuvo norima, kad mokytojai kalbėtų apie realybę, apie tai, kas jiems svarbu ČIA ir DABAR. Be to, ėmė slėgti ir nuolatinis kai kurių grupės narių tylėjimas – susidarė išpūdis, kad kalba / rašo keli nepatenkinti mokytojai, o jiems oponuoja keli nepatenkinti jų pozicija „bičiuliai“.

Tiek aš, tiek mano kolegos FB kalbėjome atvirai, nesislapstėme po pseudonimais, visi galėjo (ir gali) matyti mūsų profilio nuotrauką. Net ir už tai susilaukėme kritikos (plg. su kuo jums maloniau bendrauti – su katinu, lelija, narcizu ar su nebijančiu savo tapatybės nurodyti žmogumi? „Lituanistų miestelyje“ žmogus registravosi vardu *avinai*, patikėkit, prireikė rašyt atsakymą, ir ką – rašiau avinui ☺).

Į grupę pakviečiau nemažai kolegų, pažįstamų žmonių. Daugelis iš jų irgi tylėjo arba į komentarus reaguodavo asmeninėmis žinutėmis. Kai kurie mokytojai, nors (dar) yra grupė-jė, praktiškai jos veikloje nedalyvauja (kaip kai kurie rašo – neranda mygtuko „Palikti gru-pę“). Pasitraukdamas iš grupės tikrai nieko neagitavau ją palikti, netgi pats pasilikau sau ga-limybę kada nors sugrįžti.

Kadangi virtuali erdvė suvedė – buvo gaila išsiskirti, prarasti ryšius, tad nusprendėme su-burti naują grupę ir ją (laikini) pavadinome „Mokytojai“. Narių skaičius kasdien didėja, dabar yra apie 80 įvairių dalykų mokytojų, akademinės visuomenės atstovų ir pan.

Taigi, apibendrinamas išsakytas mintis, noriu akcentuoti, kad mes, mokytojai prakti-kai, tikėjomės geranoriško bendradarbiavimo ir supratimo, norėjome būti tik atviri ir nuo-širdūs, be kaukių. To paties tikėjomės ir iš kitų. Labai slėgė kai kurių narių tylėjimas ir... nei-giamas požiūris į mokytojus.

Suprantu, kad mūsų darbe, kad švietimo sistemoje yra taisytinų dalykų, kad reikia daug ką nuveikti ateities labui, tačiau kad padėtis katastrofiška (tokia, jog – kaip siūloma – reikia atleisti visus dabartinius mokytojus, o į jų vietą priimti naujai išauklėtus, dabartinę mokyklą ne reformuoti, o naikinti...) – tikrai nesutinku.

Kadangi FB grupė nėra pati svarbiausia mūsų gyvenimo ir darbo vieta, nėra ji ir šeimos pakaitas, tai, manau, nieko blogo, jei pakeičiame žaidimo aikštelę.

✓ Ne ten pataikėme, –

Regina DILIENĖ, FB grupę palikusi mokytoja

Kiek nustebau, kad taip sureikšminote tą kelių žmonių išėjimą iš FB grupės, tiesiog „ne ten pataikėme“. Toks jau tas FB yra... Tos grupės tikslas vis labiau artėjo prie tam tikros sektos tikslų, mums buvo rašomi asmeniniai laišukai („...kad neterštume eterio“) ir priekaištaujama dėl negatyvo, liepiama ištrinti tai, kas jiems pasirodo „ne į temą“, nors jų temos suvokimas labai ribotas, liepdavo aiškintis dėl palyginimų, užuominų, pavyzdžių ir t. t. Grupę administravo žmonės, turintys rimtų asmeninio gyvenimo problemų, taikantys skirtingus standartus sau ir kitiems, todėl norintys visą vaikų ugdymo, auklėjimo pareigą perleisti mokyklai – grupės puslapyje jie nuolat pabrėždavo, kad mokytojas vaiku privalo rūpintis visur ir visada. Į mokytoją apskritai buvo žiūrima kaip į vergą, kurį gali šokdinti tėvai (p. Murausko idėja – „Jūs pirma padarykite viską, ką mokate ir galite, o mes tada galvosime, ar jums sumokėti“), ir kartu deklaruojama, kad mokytojas turi nevergauti sistemai ir daryti ne tai, kas tos sistemos liepiama, o tai, kas geriausia vaikui. Tuo tarpu bet kokią pasiūlymą patiems tėvams pasirūpinti savo vaikais priimdavo kaip mūsų, mokytojų, pasyvumą, apatiją, nenorą dirbti. Grupėje nepageidautina nagrinėti mokytojo darbo sąlygų, atlyginimo, santykių kolektyvuose klausimų. O mes nenorėjome diskutuoti nei apie gyvąjį vandenį, nei apie priverstinį švytėjimą (nešvytintiems A.Murauskas nuolat siūlydavo eiti iš mokyklos ir ieškotis darbo kitur), nei apie utopinę pono Antano karalystę.

Artėjo rugsėjo 1-oji, norėjome kalbėtis ir dalintis problemomis be prievaizdų. Be to, per laiką išryškėjo, kad ne visus savo tikslus puslapio administratoriai viešai deklaravo, buvo ir kitokių tikslų... Tai, kad dabar negalės mūsų kontroliuoti, sekti, nukreipti, kad ne visi mūsų sumanymai ir žingsniai bus matomi ir žinomi ministerijai, manau, ir kelia jiems didžiausią nepasitenkinimą.

A.Murauskas ir A.Gobys nėra mokytojai; viena iš aktyviausių toje grupėje (ji ir administratorė) psichologė Ramunė Želionienė – itin netolerantiška ir nepakanti moteris, kalbanti neaiškiomis metaforomis.

Manau, kad tos FB grupės žmonės kalti tiek, kad neapibrėžė grupės tikslų, kontingento, iš mokytojų jie norėjo visai ko kita, nei mes galėjome jiems duoti, bet viltis ir nusivilti tai jų teisė...

Dabar tikrai turime kitą grupę „Mokytojai“, joje jau yra per 70 narių.

✓ Grupės „bičiulių“ – tėvų pozicija man pasirodė keista, –

Vitalija CHARČENKO, FB grupę palikusi mokytoja

FB grupėje „Mokytojai ir jų bičiuliai“ man įsiminė „bičiulių“ komentarai, kuriuose bendromis frazėmis ir madingais žodžiais buvo bandoma įrodyti ar įteigti, kad mokytojas šiuolaikinėje mokykloje yra bevertis ir nemokantis dirbti žmogus. Manau, kad mokytojo darbą gali vertinti (ir, esant reikalui, suteikti pagalbą) dalyko specialistai. Grupės „bičiulių“ – tėvų pozicija man pasirodė keista ir nepriimtina ir kaip mama. Niekada nemokiau sūnaus maištauti prieš vyresnį žmogų, juolab prieš mokytoją, nes vaikas dar neturi atitinkamų kompetencijų.

Prasidėję mokslo metai pareikalavo „persikirstyti“ laiką, todėl ir palikau šią grupę. Nemanau, kad šį apsisprendimą reikėtų sureikšminti.

Mokydamasi nuotoliniu būdu susipažinau su daugeliu Lietuvos lituanistų, su kuriais bendrauju iki šiol. Labai apsidžiaugiau, kai buvau pakviesta į FB grupę „Mokytojai ir jų bičiuliai“. Čia susipažinau su įdomiais žmonėmis, kitų dalykų mokytojais. Visų pirma, tikėjausi dalykiško bendradarbiavimo, realios dalykinės pagalbos konkrečiais klausimais konkrečiose situacijose, patarimų, problemų sprendimo. Savo ruožtu, maniau irgi galinti padėti ar patarti kolegoms, pasidalinti patirtimi. Mano nuomone, diskusija pakrypo teorine linkme.

Esu naujos grupės „Mokytojai“ narė.

✓ Nuvylė skraidymas padebesiais, –

Rasa JASMONTIENĖ, FB grupę palikusi mokytoja

„Mokytojų ir jų bičiulių“ grupę palikau, nes nuvylė kai kurių grupės dalyvių skraidymas padebesiais. Manau, kad tikri mokytojų bičiuliai pirmiausia turi labai tvirtai stovėti ant žemės (bent jau norėti suprasti mokytojo darbo ir Lietuvos švietimo realybę čia ir dabar), nelaikyti mokytojų atsilikusiais neišmanėliais – ir tik tuomet modeliuoti vizijas, kurti svajones bei visokią poeziją.

Be to, mums, mokytojams, pirmiausia tarpusavyje reikia kaip reikiant susibičiulauti. Kol mokytojai neišmoks kalbėtis, tol šalyje nebus diskusijų, politinės, interesų derinimo kultūros. Mokytojai turi mokytis kitus savo pavyzdžiu.

➤ EGZAMINAI

Kuo brandos egzaminai skiriasi nuo bulvinių blynų?

➤ Atkelta iš 3 p.

Brandos egzaminų šalyje tai gana problemiška – kaip tas užduotis prieš egzaminą pabandyti? O štai, pavyzdžiui, lietuvių gimtosios kalbos egzamino rengėjai ir mokinių darbų vertintojai savo gebėjimų atlikti užduotį niekada net po egzamino viešai nedemonstruoja... Labai jau rizikinga, juk gali jų rašinys ir neatitikti tų nuostabių aiškių vertinimo kriterijų... Nesolidu. Kur kas saugiau tik anonimiškai mokinių darbus vertinti ir kitus tobulo vertinimo pagrindų mokytis!

Apie lietuvių kalbos BE rašyti atsibodo – be galo tęsiasi karnavalas su tomis pačiomis dainomis... Toks egzaminas, koks jis modeliuojamas ir jau patvirtintas (!) dabar, negali būti matavimo įrankiu, kurio pagrindu universitetų krepšelių pinigai skirstomi. Jame pamirštami net minimalūs egzamino patikimumo ar objektyvumo reikalavimai...

Lituanistai yra romantikai – ne jiems bulves skusti, tarkuoti. Jiems blynai negali būti tik „valgis pilvui“, be samprotavimo, reflektavimo ir kontempliavimo... Tad metam lauk tas varguoliškas bulves! Tebūnie šie blynai iš braškių! O pagrindinis sunkumas – grynai techninis: kaip tas 500 uogelių, recepte numatytų, atsiskaičiuoti... Procesas, aišku, malonus, tad kam čia dar rūpintis tuo rezultato patikimumu / objektyvumu. Kaip nors priversime abiturientus tuos blynelius suvalgyti, – kur jie, mažučiai, dėsins? O jei kas ir sunegaluos – tai juk jau po egzamino...

Su blynais nepajuokausi, kas kita – egzaminai!

Ar gali tai, kas čia surašyta apie brandos egzaminus, su bulviniais blynais atsitikti? Tikrai ne, nes visiems aišku: niekas neragautų blynų receptų netvirtina, turi būti aišku, kas, kada, kam ir iš ko tuos blynus keps, kas valgys... Niekas nelauks, kol tūkstančiams blynų valgytojų sutriks virškinimas, – įtartinus receptus prieš leisdami į gamybą tikrins, keis, perrašins, išbandys ir, jei reikės, kelis kartus iš naujo tvirtins...

Kas kita – egzaminai. Štai dėl minėtų lietuviškų BE permąstymų niekas rimtai nesiner-

vina – procesas suplanuotas, patvirtintas, – tad ko daugiau reikia iki eilinių rinkimų? O koks bus rezultatas – kam tai dabar rūpi. Be to, ne pirmas kartas – kaip nors kepėjai-kūrėjai išsisuks (juk patys jie tų blynų nevalgo...).

„Karšti“ klausimai (jau ne apie blynus)

Po tokios kulinarinės ekskursijos į blynų pasaulį – keli visai rimti klausimai apie brandos egzaminus (jei norite, patys juos paverskite „blyniniais“ ir paragaukite). Beje, klausimų yra kur kas daugiau, bet vienoje lėkštėje (atsiprašau, straipsnyje) daugiau netelpa...

➊ Kokį pagrindinį egzaminų tikslą deklaruoja naujosios BE programos – atranką į aukštąsias mokyklas AR brandos patvirtinimą?

➋ Ką reiškia „kriterinis“ brandos egzaminų vertinimas? Kokie kriterijai (išoriniai testai) bus taikomi, kaip ir kada jie buvo „išbandyti“? Kiek skirtingų mokinio žinių ir įgūdžių vertinime išskiriamų lygių jie apibrėžia? Koks planuojamas mokinių pasiskirstymas pagal tuos lygius (norimas-teorinis ir realus-dabartinis)? BE programose skelbiama trys reikalavimų vertinamiems mokinių pasiekimams lygiai: kaip jie dera su Vidurinio ugdymo bendrosiose programose patvirtintais mokinių pasiekimų 6 lygiais?

➌ Kokioje (skaitinėje?) skalėje bus skelbiami kriterinio egzamino rezultatai? Kaip ši skalė tiks atrankai į aukštąsias mokyklas (t. y. kaip ją panaudos LAMA BPO)? Kaip bus užtikrinamas šios skalės matavimo patikimumas?

➍ Kur galima susipažinti su pagal šias jau patvirtintas BE programas parengtais egzaminų užduočių pavyzdžiais? Kaip šiose užduotyse buvo numatyti (ir patikrinti) išlaikymo kriterijus atitinkantys taškų skalės slenksčiai? Kaip ir kada tos užduotys buvo išbandytos mokyklose? Kokie užduoties atlikimo vertinimo kriterijai buvo naudojami?

➎ Ar gali abiturientas, neatsakęs teisingai nė į vieną užduoties, parengtos pagal jo išeitą vidurinio ugdymo programos kursą, klausimą, sėkmingai išlaikyti brandos egzaminą?

Skanaus!

Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas

➤ SVETUR

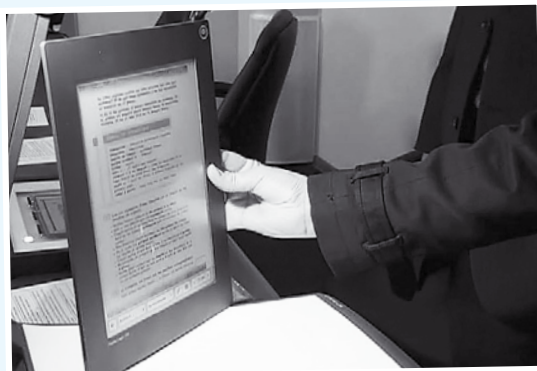
RUSIJA: pristatyti ateities vadovėliai

Plonesnis nei 8 mm, sveriantis 475 g, 27 cm įstrižainės – toks, kompanijos *Plastic Logic* įsivaizdavimu, bus ateities vadovėlis. Jo prezentacija rugsėjo 13 d. įvyko Maskvos planetariume.

Pristatytas skaitmeninis įrenginys sukurtas specialiai moksleiviams mokytis: jame nėra galimybės prisijungti prie interneto, nėra „žaisliukų“. Užtat į jį galima „pakrauti“ visus vienų metų vadovėlius (net 40 knygų). Planšetinis įrenginys patvarus, lankstus (jo gamybai panaudota vadinama „plastikinio popieriaus“ technologija), atsparus smūgiams ir kitokiems pažeidimams. Jo ekranas nebylkčioja, vaizdas jame matomas net ryškioje saulės šviesoje, akys žiūrint į tokį ekraną apkraunamos lygiai tiek, kiek skaitant paprastą popierinę knygą. Šiame įrenginyje galima piešti, išskirti ir komentuoti teksto fragmentus, naudotis paieška.

Ši skaitmeninė knyga – Rusijos ir Didžiosios Britanijos bendradarbiavimo aukštųjų technologijų srityje vaisius. Pasak gamintojų kompanijos *Plastic Logic* atstovų, kol kas niekam pasaulyje nepavyko tokio įrenginio sukurti; kompanija suteikia Rusijos švietimo sistemai galimybę išbandyti naująjį produktą, vėliau jis galbūt bus naudojamas ir kitose šalyse.

„Dialogo“ inf.

Norisi išsirekti?

Jeigu jūsų darbovietėje garsesni šauksmai pasigirsta tik tada, kai kuris nors iš kolegų sveikinamas su gimtadieniu, – jums pasakiškai pasisekė. Tie, kurie gyvena ne pasakoje, o realybėje, su šauksmais susiduria daug dažniau.

Ką šiuo klausimu sako psichologai?

Vienoje senovinėje alegorijoje išminčius šaukimo priežastis aiškino taip: kai žmonės nepatenkinti pašnekovais – jų širdys nutolsta. Norėdami įveikti šį atstumą ir būti išgirsti, jie pakelia balsą. Kuo stipresnis ginčas, tuo labiau nutolsta širdys, o šauksmai garsėja.

Psichologai pritaria išminčiaus nuomonei. Jie teigia: pagrindinė šaukimo priežastis – troškimas, kad aplinkinius pasiektų tavo žodžiai ir emocijos. Teoriškai žinome, kad kur kas efektyviau to galima pasiekti ramiu balsu, pateikiant svarių argumentų. Tačiau kartais tų argumentų ima ir pritrūksta, o emocijos verda ir liejasi per kraštus. Štai jos ir virsta šauksmais, – tai tam tikra prasme paprasčiausias įtikinėjimo būdas.

Tačiau pakeltas tonas, deja, tik sąlygiškai padeda įtikinti pašnekovą. Mat kai ant žmogaus šaukiama, jam susiformuoja atmetimo reakcija – jis ima neigiamai reaguoti į viską, kas jam tuo momentu sakoma. Jeigu leidžia subordinacija ir išsiauklėjimas, atsakydamas jis irgi pradeda šaukti.

rektorai mano, jog pats statusas suteikia jiems teisę bendrauti pakeltu tonu.

„Tarpusavyje mes savo direktorių vadiname rėksniu. Juk jis „užsiveda“ nei iš šio, nei iš to: „Kas taip daro?! Aš juk sakiau?!“ – pasakoja anglų kalbos mokytoja Ina N., jau senokai dirbanti mokykloje, kuriai vadovauja nesivaldantis vadovas. Pasak pedagogės, prieš kokius aštuonerius metus jis buvęs kur kas santūresnis ir tik retsykiais leisdavo sau pakelti balsą. Tačiau, metams bėgant, pakeltas tonas tapo norma, kaip ir kasdieniniai pasitarimai-penkinutės.

„Žmogus paprastai šaukia, kai nėra tikras dėl to, kad bus išgirstas. Arba kad bus gerbiamas, – sako psichologai. – Tada jis pradeda veikti aplinkinių emocijas. Tai vienas iš būdų įtvirtinti savo valdžią.“

Vadovo polinkis kelti balsą gali būti išprovokuotas ir abejonių dėl savo kompetencijos, ir baimės prieš aukštesnę vadovybę. Gali būti, kad kadaise tėvai nuolat ant jo šaukdavo, jį kritikuodavo. Galiau-

leisti rėksniui jūsų įbauginti, nes pajutęs jūsų silpnumą jis šauks dar garsiau, dažniau ir ilgiau. O jei supras, kad tokių „žaidimų“ nežaidžiate – greitai nurims. Nekreipkite dėmesio į provokacijas, pasistenkite neduoti valios asmeninėms emocijoms – būkite pabrėžtinai mandagūs.

Su emociškai persitempusiu žmogumi kalbėtis beprasmiška. Iš pradžių išlaikykite pauzę, o tada ištarkite kokią nors taikią frazę, pavyzdžiui: „Esate absoliučiai teisus“, – nesvarbu, sutinkate su juo ar ne.

Į vadovo rėksmingumą galima pažvelgti ir kitu kampu. Ne sykį esame girdę istorijas žmonių, nekenčiančių savo viršininkų dėl nuolat pakeltu tonu reiškiamų pretenzijų. Tačiau ne vienas tokių žmonių prisipažįsta: būtent rūstaus viršininko baimė padėjo jiems tapti budresniems, atsakingesniems, santūresniems.

Kai šaukia kolega

Elena penkerius metus dirba auklėtoja vaikų namuose ir visus tuos metus svajoja, kad jos kolegė Rita kaktose turėtų mygtuką „įjungta / išjungta“. Paspauštų „išjungta“ – ir dirbtų sau ramiai.

Rita šaukia nuolat: ant kolegės, palikusios ant palangės savo puodelį (kokia netvarkinga!), ant bendradarbių, aptarinėjančių būsimą renginio planą (nekvaršinkite sau galvų dėl tokių smulkmenų!). Kartais, žinoma, jos pretenzijos būna pagrįstos, bet apskritai... „Kai man tenka su ja dirbti, taip pavargstu, tarsi visus metus būčiau arusi be išieginų. Taip nemalonu, kai su tavimi kalba pakeltu tonu“, – pasakoja Elena.

Įdomiausia, kad paprašyta taip nešaukti Rita nuoširdžiai nustemba: „Argi aš šaukiu?! Mano tiesiog skardus balsas!“

Tokie rėksniai paprastai siekia atkreipti į save dėmesį. Įrodyti aplinkiniams, kad jie ne šiaip sėdi darbe, o triūsia išsijuose. Šitaip trokštama pabrėžti savo reikšmingumą. Juk jei ramiai parodysi kolegei jos klaidą – kiti neišgirs, koks tu dėmesingas ir pasitabus. Beje, dažniausiai tokie asmenys veikia ne iš egoistinių paskatų, o todėl, kad paprasčiausiai neišsivaduoja, jog gali būti kitaip.

Paspaušti simbolinį išjungimo mygtuką ant tokio kolegės kaktos – rizikingas dalykas: įsižeidžia jis taip pat audringai. Ne ge-

resnis būdas ir mėginti toki rėksnį perrėkti – jis su malonumu įsitrauks į tokias „garsines lažybas“ ir tikriausiai laimės.

Psichologai pataria nukreipti tokių bendradarbių energiją taikia vaga. Jeigu jūsų kolegės charakteris problemiškas – paskirkite jį atsakingu už kokį nors itin sudėtingą veiklos barą. Pavyzdžiui, kal-

Rėksniai paprastai siekia atkreipti į save dėmesį. Įrodyti aplinkiniams, kad jie ne šiaip sėdi darbe, o triūsia išsijuose.

bėtis su mokyklą remontuojančiais darbininkais, kurie vis vilkina darbus. Girdi: mes puikiai žinome, jog niekas taip gerai kaip jūs statybininkų nepakontroliuos. Tegu mėgaujasi savo valdžios demonstravimu – neliks jėgų šaukti ant kolegų.

Kitas variantas – vis dėlto pastatyti ramybės drumstėją į vietą, paaiškinant, kad jo šaukimas ne tiesiog erzina, o trukdo dirbti. Pasakykite ką nors panašaus į tai: „Kol jūs šaukėte ant valytojos, aš negalėjau susikalbėti su paskambinusiu mokiniu mama. Ji, be kita ko, labai nustebo išgirdusi nežinia kieno šaukimą...“

Kai šaukiame patys

Beje, šaukiama ne tik ant mūsų. Mes ir patys tarpais sudrebiname mokyklos sienas.

Sunkios auklėjamosios klasės vadovė pasakoja: „Vakar kolegė paprašė manęs padėti sudaryti darbo planą. Aš dvi minutes jai aiškinau, bet nesulaukusi supratimo ėmiau šaukti, kad, girdi, ji tik atimanti iš manęs laiką... O juk galėjau išlikti rami.“ Mokytoja labai apgailestauja dėl to, kad dažnai nesusitvardo, – rėksmingumas pastebimai kenkia jos reputacijai.

Vertėtų išmokti įsiklausyti į savo emocijas ir pagauti momentą, kai priartėjate prie „užvirimo taško“.

Be viso kito, šaukimas – dar ir būdas „paleisti“ neigiamas emocijas. Ir visai nesvarbu, kad jas išprovokavęs žmogus jau seniai išnyko iš regos lauko. Jei negatyvo prisiukaupe – jis bus išlietas ant galvos to, kuris atsidurs po ranka.

Nukelta į 14 p. ►

Atsiriboti – ištis efektyviausias „bendravimo“ su vadovu rėksniu būdas: suskaičiuokite iki dešimties arba iki šimto dešimties, įsivaizduokite vadovą su šortais ir vaikišku būgneliu, niūniuokite mintyse savo mėgstamą melodiją – nesileiskite išprovokuojamas...

Jeigu ne – pajunta pyktį ir skriaudą, o visai ne troškimą išgirsti ir suprasti oponentą.

Suprantama, išskirtiniais atvejais „apšaukti“ reiškia pažadinti, išvesti iš emocinio sustingimo būsenos. Tačiau dažniausiai tarp šaukiančiojo ir pašnekovo iškykla aklina siena. Visi tai lyg ir suprantame, bet įsivaizduoti darbinus šiokiadienius be pakelto tono jau sunkiai pavyksta: tai vadovybė nepatenkinta, tai mokinių tėvai reiškia pretenzijas, tai kolegės ar ugdytiniai praranda savitvardą. Rezultatas vienas – įsižeidimas ir tuštumos jausmas.

Prie šauksmo mes tiesiog nesame adaptavęsi: Lietuva – ne karšto klimato šalis, žmonės čia santūresni negu pietiečiai. Juk Italijoje ar Ispanijoje žmonės šaukia vienas ant kito – ir visiškai neišsivaduoja... Vis dėlto ir mums su šauksmais tenka susidurti gana dažnai – ypač darbe.

Kai šaukia vadovas

Vadovai leidžia sau pakelti balsą dažniau negu kiti darbuotojai. Kai kurie di-

siai jis ir susiformavo kaip kompleksų kupinas „viršininkas“. Jis labai baiminasi, kad aplinkiniai jo pažeidžiamumą pastebės. Šaukimas, jo manymu, šį nepasitikėjimą savimi ir kitais nebloggeriai maskuoja.

Inos N. mokykloje yra likę dirbti tik patys kantrūs pedagogai. Tai žmonės, išmokę praleisti pro ausis direktoriaus skleidžiamas garso bangas. „Aš net neprisiimu, kokiais žodžiais jis paskutinį kartą mane auklėjo – tiesiog esu nuo jo atsitvėrusi nematoma siena“, – sako mokytoja.

Psichologų nuomone, atsiriboti – ištis efektyviausias „bendravimo“ su rėksniu būdas: suskaičiuokite iki dešimties arba iki šimto dešimties, įsivaizduokite vadovą su šortais ir vaikišku būgneliu, niūniuokite mintyse savo mėgstamą melodiją – tai klasikiniai ir gana efektyvūs būdai, neleidžiantys šefui jūsų išprovokuoti. Atsakomasis šaukimas 90 proc. atvejų neduos nieko gero. Kai vadovas viršija visas leistinas decibelų normas, reikia tiesiog palaukti, kol audra nurims. Svarbiausia – ne-

Patobulinta darbo apmokėjimo tvarka be pagražinimų

„Palijo“ tikrai nemažai!

Mielas „Dialogo“ apžvalgininke Vytautai Strazdai, visi suprantame, jog žurnalistui tenka ieškoti ir rasti skaitytojus (Jūsų atveju – „Dialogo“ prenumeratorius) intriguojančių istorijų bei gundančiai skambančių straipsnių pavadinimų. Kaip ir daugelis Jūsų straipsnių skaitytojų pripažįstu, kad čia Jums sekasi gana neblogai.

Vis dėlto skubotų, tendencingų, logiką ir faktus ignoruojančių išvadų (o tokių atvejų Jūsų rašiniuose vis dažniau sutinkame) priimti negaliu. Šį kartą kalbu apie Jūsų straipsnį „Nauja darbo apmokėjimo tvarka: griaudė daug, palijo mažai“ („Dialogas“, 2011 m. rugsėjo 1 d.).

Pirmiausia drįstu Jums priminti, kad ta darbo apmokėjimo tvarka visiškai ne nauja, o tik šiek tiek patobulinta. O apskritai, nesigilinant į tai, kas ir kur „griaudė“, norėčiau straipsnio autoriui paprieštarauti: „palijo“ tikrai nemažai! Na, ne tiek jau mažai yra ir tai, ką interpretuodami atskleidėte savo straipsnyje. Sakau „interpretuodami“, nes tikrasis aprašo turinys straipsnyje taip ir liko neatskleistas (o gal nutylėtas).

Jei jau iš tikrųjų gerb. V.Strazdas siekė išsiaiškinti, kiek „palyta“, – tai paprasčiausia jam būtų buvę pasikonsultuoti su švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų apmokėjimo tvarkos aprašo tobulinimo darbo grupės atstovais. Darbo grupė kartu su ŠMM atsakingais darbuotojais veikia ne pirmus metus ir yra įsigilinsi į visus darbo apmokėjimo aprašo niuansus. Priminsiu, kad darbo grupę sudaro penki Lietuvos švietimo sistemos darbuotojų profesinių sąjungų centro (LŠSDPSC) atstovai.

O dėl straipsnio, – tai įteigimu teigiama: „griaudė daug, palijo mažai“ ir taip stengiamasi įsiteikti darbdaviams, sumenkinti profesinių sąjungų pasiekimus, tai vien jau paantraštelėmis „Be atstovų – nė žingsnio“, „Pinigai už meninį pajėgumą“, „Priedai už pamokas“ autorius šitą savo tendenciją griaua.

Tad grįžkime prie faktų, kuriais autorius kažkodėl nepasinaudojo.

Tikslai ir siekiai

Pastaraisiais metais Vyriausybė dėl visiems žinomų priežasčių mėgina kiek galima labiau apkarpyti ne tik švietimo, bet ir visų šalies ūkio šakų finansavimą. Mes, profesinės sąjungos, stengiamės tą valdžios šturmą pristabdyti ir mums, skeptikų bei pedagogų priešų nelaimei, tai gana gerai sekasi. Priminsiu: po 2008 metais švietimo profsąjungų surengtų streikų pedagogų atlyginimai buvo padidinti 46 proc., o 2009 m. sausio mėnesį – dar 10 proc. Pažymėtina, kad atlyginimai buvo padidinti tik švietimo sistemoje, o visiems „biudžetiniams“ tais metais jie buvo 8 proc. sumažinti.

Vis dėlto tenka pripažinti, kad savivaldybių lygmeniu, jų švietimo įstaigose, darbo užmokestis mažinamas nubraukiant valandas, skirtas įvairiems būreliams, papildomam ugdymui. Darbo apmokėjimo aprašuose savivaldybės vis dar įrašinėja tik pedagogų darbo valandų minimumą. Nesunku suprasti, kad dėl to nukenčia ne tik pedagogų materialiniai interesai, bet ir mokinių ugdymo kokybė.

Skersai kelio tokioms tendencijoms gali atsistoti kaip tik patobulintas darbo apmokėjimo tvarkos aprašas. Kokiu būdu?

Pirmiausia tuo, kad, kaip pastebėjo ir straipsnio autorius, „be atstovų – nė žingsnio“. Net 29-iose aprašo punktuose numatyti atvejai, kai nesuderinęs projektų su dar-

■ Lietuvos švietimo sistemos darbuotojų profesinių sąjungų centro atstovai: A.Kindurienė, J.Voloskevičienė, A.Bružas, K.Juknis.

buotojų atstovais vienas pats įstaigos vadovas sprendimų negalės priimti. O naudinga tai abiem pusėms: darbdavys dalinsis atsakomybe su profesine sąjunga, o pedagogams – na kiek įmanoma esamomis sąlygomis – pagerės gyvenimas. Jei švietimo įstaigos kolektyvas bus aktyvus, pedagogai galės pasiekti ir didesnę tarifinio atlygio koeficientą bei priedus, labiau tikrovę atitinkančius valandų už vadovavimą klasei normatyvus, teisingesnį papildomų darbo valandų tarifavimą ir kita.

Savo ruožtu tai taps ir efektyvesne pedagogų nedarbo užkarda.

O iš kur imti lėšų?

Perskaityt šiuos svarstymus, daugelis klaus: iš kur imti pinigų? Atsakysiu: savivaldybėse jų tikrai yra. Nesutinkate? Tai gal nežinote, kad 2010 metais savivaldybės į biudžetą grąžino 17,3 mln. litų nepanaudotų mokinio krepšelio (MK) lėšų. O kiek dar MK panaudojama ne pagal paskirtį!

Ir jei pedagogas, pavedęs savo pilietinius įgaliojimus profesinei sąjungai, kuri, partneriškai atsistojusi šalia įstaigos vadovų, pradės skaičiuoti, kur ir kaip išleidžiami MK pinigai, ir privers savivaldybę už tai atsiskaityti įstaiagai, – reikalai tikrai pajudės! Pavyktų bent iš dalies subalansuoti nedidelių mokyklų finansinį aprūpinimą, darbo krūvio paskirstymą ir išsiaiškinti „pažeidžiamas“ MK puses. O jas taisyti jau būtų tolesnis ir mūsų, profesinių sąjungų, uždavinys.

Kas iš tikrųjų „sunkina“ vadovų gyvenimą

Atidžiau perskaityt V.Strazdo straipsnį pastebėsime, kad autorius labiau užjaučia bei supranta darbdavius nei pedagogus. Antai autorius virkauja, kad nuo šiol švietimo įstaigų vadovai daugelį sprendimų privalės derinti su darbuotojų atstovais, kad naujosios nuostatos „padidino direktorių darbo krūvį, bet atlyginimo jiems nepridėjo. Todėl, kaip ir anksčiau, direktoriams ir jų pavaduotojams teks plėstis“.

Būkime kad ir biedni, bet teisingi, Vytautai! Bent jau kalbėdami apie mokyklų administracijos atlyginimus. Juk dabartinis mokyklos vadovų darbo užmokestis – pagal proporcijas tarp administracijos ir pedagogų – atitinka europinius standartus.

Nepateikinėdami konkrečių skaičių pažymėsime, jog savo laiku, siekiant, kad reali mokyklos vadovo darbo apimtis, atsakomybė, jo atstovaujamos įstaigos prestižas atitinkamai

atsispindėtų ir algalapyje, nemažai nuveikė ir švietimo darbuotojų profesinės sąjungos.

O užjausdamas administraciją dėl atsirandančių papildomų derinimų su profesinėmis sąjungomis, V.Strazdas tikrai stebina net jo kompetenciją bei nešališkumą iki šiol pripažinusius profsąjungų žmones. Gerb. Vytautai, bent jau paskaitykit norminius teisės aktus: sprendimus su profsąjunga derinti nėra „papildomas“ vadovo veiklos krūvis, – tai pareiga! Juk nustatyta, kad vadovas *privalo* užtikrinti demokratinį švietimo įstaigos valdymą, bendradarbiavimą grįstus santykius, skaidriai priimti sprendimus ir t. t.

Kitas klausimas, kad mokyklų direktoriai ne visada turi galimybių tikrai demokratiškai valdyti, – juk politiniu aspektu jie priklauso nuo savivaldybių tarybų, kurios priima ir atleidžia mokyklų vadovus. Todėl ne paslaptis, kad šiandien ne vienas švietimo įstaigų vadovas priverstas tapti valdančiųjų partijų marionete, o patiems direktoriams balotiruotis į savivaldybių tarybas draudžiama. Tuo tarpu pastarosiose šiuo metu vyrauja verslininkai arba vietinių verslininkų įstatyti žmonės, – beje, kai kuriose savivaldybėse priimančios ištis absydiškų sprendimų. Štai Visagine nutarta, kad reikia tik dviejų mokyklų – lietuviškos ir rusiškos, – nesvarbu, kad vienoje iš jų turės mokyti apie 2 tūkst. vaikų. O Raseiniuose uždaro ma mokykla toje miestelio pusėje, kur mokinių perteklius ir dar plečiasi miegamasis rajonas. Tokių pavyzdžių galima rasti ne vieną ir ne du.

Deja, susidaro įspūdis, kad direktoriams patinka būti užguitiems savivaldybių ir jų klerkų. Tokiomis sąlygomis visada gali atsakomybę permesti kitiems ir rasti pasiteisinimą savo neveiklumui.

Bet grįžkime prie aprašo trūkumų, kurie, gerb. Vytautai, vis dėlto atsirado ne dėl profesinių sąjungų kaltės. Todėl mes visų pirma išsiaiškinsime, kas savavališkai pakeitė kai kuriuos darbo apmokėjimo aprašo punktus. Tiesa, kiek žinau, tai padaryta be ministro Gintaro Steponavičiaus žinios. Tiesa, ministras, žinodamas, jog dėl savavališkų aprašo pataisymų šešėlis kris visų pirma ant jo, kaip institucijos vadovo, vis dėlto nesiteikė paskutinio varianto suderinti su profesinių sąjungų darbo grupės atstovais.

Profesinės sąjungos nenusileis

Aprašo punktus, dėl kurių buvome sutarę su Lietuvos mokyklų vadovų asociaci-

jos atstovais, atsakingais ministerijos pareigūnais ir kitais suinteresuotais asmenimis, profesinės sąjungos pasiryžusios nedelsiant sugrąžinti. O buvo susitarta ir numatyta:

a) tarifinį mokytojo atlygį nustatyti už 18 kontaktinių valandų, o ne už 18 pedagoginio darbo valandų. Nuo 18 kontaktinių valandų skaičiuojamas pasirošimas pamokoms, mokinių darbų tikrinimas, papildomos valandos;

b) į gerą pusę pakeistas ir padidėjo mokyklose dirbančių specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų atlyginimas, taip pat tiflopedagogų tarnybinių atlyginimų koeficientai;

c) iš mokyklų vadovų, pavaduotojų ir skyrių vadovų tarififikacijos išbraukti 5 kontaktines valandas ir atiduoti mokytojams.

Grįždamas prie punkto „b“ dar pastebėsiu, kad į aprašą jis turės būti sugrąžintas jau ir dėl to, jog suradome reikiamų lėšų, be to, dėl to susitarėme su visomis suinteresuotomis grupėmis. Visiems teko pripažinti, kad ne visiškai teisingai mokami priedai ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir bendrojo lavinimo mokyklų vadovams už tai, kad jų vadovaujamose įstaigose visiškos integracijos forma ugdomi 10 ir daugiau įvairias negalias turinčių vaikų.

Anksčiau direktorius ir jo pavaduotojai gaudavo visi po 10 proc. tarnybinių atlyginimų priedo, šiemet 5 proc. priedą gaus tik vienas vadovas, atsakingas už darbą su specialiųjų poreikių vaikais.

Dėl punkto „c“ minimų iki šiol vadovams leidžiamų kontaktinių valandų: jas išbraukus galimybė padidinti mokytojų krūvius padidės iki 19 tūkst. valandų, o vadovai galės geriau atlikti savo tiesiogines pareigas. Savo ruožtu ieškosime galimybių užtikrinti, kad direktoriai neprarastų buvusių darbo ir socialinių garantijų.

Priešingai nei minėto straipsnio autorius manau, kad patobulinta darbo apmokėjimo tvarka sudaro sąlygas švietimo įstaigų kolektyvams pagerinti savo gyvenimą ir šiais nelengvais laikais pasijausti saugiau. Žinoma, tos garantijos bus iki galo realizuotos, jeigu ir patys pedagogai, mokymo įstaigų profesinės sąjungos bus aktyvios, stengdamosi jomis pasinaudoti.

Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkas
dr. Aleksas BRUŽAS

Ar paprasta perduoti lazdele?

Gretė SILIŪNAITĖ

Dvi komandos

Mokytojai ir mokiniai – nesibaigiančios *kuris kurį* peštynės, neišsemiamas gyvasties aruodas. Ar tik ne čia slypi pati magiškojo *perpetuum mobile* šerdis? Ieškant teisių, iš degtuko priskaldoma malčių. Dažniausiai uždarai mokyklos duris, atestatu pamojuoji ir, jei netampi mokytoju, pamiršti iki tos dienos, kai nuolaidos mokyklinėms prekėms vėl tampa aktuali – savam vaikui reikia kuprinės. Tačiau kartais ateina minčių ir „būtuojų laikų“. Dabar jau per atstumą, kiek kitu kampu.

Jei reiktų pavaizduoti mokyklą, pieščiau futbolo aikštę, kurioje varžosi dvi komandos, tik kiekviena spardo kamuolį į savo vartus. Nei laimėtojų, nei pralaimėtojų, tačiau ir draugiškomis varžybomis pavadinti negali. O norėtusi mokyklą matyti kaip estafetę, kur vieni žaidėjai pakeičia kitus perduodami žinias ir išmintį. Atrodytų, taip paprasta – ištiesi viens kitam ranką ir perduodi lazdele.

Pažįstama mokytoja duoda maišelį su akmenukais iš pajūrio:

- Gal gali ką nors gražaus ant kiekvieno nupiešti?
- Kiek jų čia?
- Mokinių bus 27, bet dėl visa ko pririnkau 30.

- Gerai, nupiešiu.
- Tik netempk labai, man jau Rugsėjo pirmajai reikės.

- Nauja auklėjamoji klasė?
- Na taip, norisi kažkaip gražiai pradėti.

Maišelį padėjau, bet netoli, kad akis badytų. Kol kas labai susidomėjusi skaitau apie vartotojiškumą (J.Baudrillard „Vartotojų visuomenė: mitai ir struktūros“).

Tai, ką perki, pasako, kas esi

Neišsigąsk, skaitytojai, neketinu tau parduoti tai, ko nereikia, bent jau šiuo metu, kol neturiu prekės. Skaitau savižinos tikslais. Pati esu vartotoja – perku. Tad įdomu suprasti, kas ir kaip veikia, kad žmogus, širdyje minimalistas, pradeda skęsti daiktuose.

Kažkada iškėliau sau uždavinį įrodyti, kad patarlė „Nespręsk apie knygą pagal jos viršelį“ yra klaidinga (suprantant pažodžiui). Juk viršelis reprezentuoja turinį. Vėliau nusprendžiau, kad čia labiau tiktų tariamoji nuosaka *turėtų*, nes dabar dažniau pasitaiko, kad viršelis yra masalas pirkėjui suvilioti. Tačiau bet kuriuo atveju viršelis skirtas sudominti būsimą skaitytoją, patraukti jo dėmesį ir visiškai nesvarbu, ar tam, kad jis pirkėtų, ar tam, kad skaitytų.

Taip svarstant apie knygos viršelį, gimė idėja visą šį reikalą apversti aukštyn kojomis ir patarlę perfrazuoti į „Pasirinktos knygos viršelis kalba apie tave“. Nueini į knygyną ar biblioteką be jokio išankstinio nusistatymo ir be vertų dėmesio knygų sąrašo. Išsirenki keletą knygų, kurios tau atrodo patrauklios, o tada, žvelgdamas į jų viršelius, gali matyti save tarsi veidrodyje. Pagal tai, kas tave patraukia, supranti, kokios yra tavo vertybės, prioritetai. Tokiam savižinos pratimui knyga puikiai tinka dar ir todėl, kad piniginių storio faktorius kiek nublanksta. Prekės pasirinkimą dažnai nulemia tai, kokiai socialinei grupei save priskiriame ir kokio gyvenimo stiliaus atstovai esame. Bet ar visuomet tai dera su vidiniu Aš? Tarkim, jei aš save laikau iracionaliai linkusiu mąstyti menininku, natūraliai einu į meno skyrių, – juk tai mane domina. O jei nenuieinu į meno skyrių, bet paimu tris man gražiausias knygas iš pirmos lentynos ir matau, kad viršelių kompozicija labai aiški, matematinė, be jokių abstrakcijų? Pasirodo, esu labai racionaliai mąstantis menininkas.

Toks viršelio pratimas neleidžia sukčiauti ir pačiam savęs apgauti, o tai daryti mes labai mėgstam kartais nę nepastebėdami. Juk dažnai pasitaiko, kad eina žmogus į parduotuvę su drobinu EKO krepšiu, perka ekologiškus vaisius, o kiekvieną jų deda į plastikinį maišelį ir nę nepagalvoja, kad veda antilogišką ekologišką ūkį.

Na, jeigu bent iš dalies pavyko įrodyti, kad domėtis vartotojiškumu siekiant geriau pažinti save ir tą, kuris šalia, yra tikslinga, galime keliauti toliau.

Rinkodara ne tik prekybos centre

Kadangi jau pradžioje paminėjau, kad gimusios mintys yra „būtuojų laikų“, tai ir kelionė pirmyn bus į priešistorę. Norisi paaiškinti, kaip čia nutiko, kad meninėmis studijomis besimėgaujanti studentė taip susidomėjo rinkodara.

Jei reiktų pavaizduoti mokyklą, pieščiau futbolo aikštę, kurioje varžosi dvi komandos, tik kiekviena spardo kamuolį į savo vartus. Nei laimėtojų, nei pralaimėtojų, tačiau ir draugiškomis varžybomis pavadinti negali.

O norėtusi mokyklą matyti kaip estafetę, kur vieni žaidėjai pakeičia kitus perduodami žinias ir išmintį.

Metus praleidau Rumunijoje. Tai tokia šalis, kurioje daugiau žmonių rachito išsuktomis kojomis ir mažiau vaikų eina į mokyklą. Pati fotoaparato neturiu, tad universitete gautas senukas „Zenit“ puikiai nugulė ant peties. Išėjau pasivaikščioti – gal kokį kadrą pavyks „nutraukti“. Netoli namų stovi trys konteineriai, einant pro juos pastebiu, kad kažkas šokčioja iš vieno į kitą, tupi ant krašto kaip maža beždžionėlė. Geras kadras – čiumpu fotoaparata. Kiek užtrunku, kol ištraukiu iš dėklo, nerangiai bandau nureguliuoti ryškumą, padarau porą nevykusių kadrų ir jau noriu sprukti, bet beždžioniukas pamato mane ir atvirsta į žmogų – stojasi ant dviejų kojų ir klausia kažko rumuniškai, aš angliškai atsakau, kad nesuprantu.

Dabar jau galiu daryti prielaidą, kad tai apytikriai dešimties metų čigoniukas arba purvinas rumunas. Nę nebandau suprasti, ko jis manęs klausia. Man jo natūraliai gaila, ilgai negalvojusi nutariu skirti porą lėjų iš savo stipendijos ir dingti. Stovėdama priešais šį vaiką jaučiuosi pavojingai arti skurdžios realybės. Gavęs pinigų, jis padėkoja ir, mano nelaimė, pradeda dirbti. Mažasis beždžioniukas stovėdamas konteineryje ima pozuoti – stovi ramiai, tiesiai ir bando šypsotis. Galiu spėti, kad mintyse sako „Cheese“, tik be to amerikietiško pasitikėjimo, tad lūpos kiek virpa. Visiškai sutrinku ir nežinau, ar jau bėgti, ar imti tai, ką nusi-

pirkau. Paspaudau į vaiką nukreipto fotoaparato mygtuką padarydama keletą „beletik“ kadrų ir bėgu.

Tokios patirtys kaip ledlaužis – pirmą prastumdo tai, kas viduje, sujudina vieną sraigą, o šis jau įsuka visą galvojoimo mechanizmą – kyla klausimai. Vienas iš jų: kodėl vaikas mano auką / dovaną suvokė kaip pirkimo-pardavimo sandorį? Atsakymas akivaizdus – visus sraigtus aplinkui įsuka tas pats pirkimo-pardavimo principas. Net pats menas, kurį taip mėgstama sudvasinti, gimė iš tų pačių paskatų. Dauguma didžiųjų meno kūrinių buvo sukurti tam, kad būtų parduoti. Dažnai su pnieka kalbama apie „komercinį meną“, bet dažnai nuo *tikrojo* jis skiriasi tik tuo, kad jo vartotojas mažiau išrankus.

Vis dėlto grįžtant prie vaiko reikia pastebėti, kad jis, nors ir toks jaunas, nors tikriausiai nę nelanko mokyklos, rinkodarą išmano puikiai. Jis nepuolė man siūlyti to, ką rado konteineryje, bet identifikavo mane kaip turistą, kuriai vienintelė rūpinti prekė iš to, ką jis gali pasiūlyti, yra jis pats – egzotiškasis beždžioniukas konteineryje, tegu ir virpančia lūpa (daugiau tokių pirkėjų – ir nebevyrpės). Tik gudresnė šitoje situacijoje buvau aš – parodyčiau pinigų, jam nę nespėjus pristatyti savęs kaip prekės, tad ir kainą nustačiau aš. O paėmęs pinigų jis tapo tarsi skolingas, todėl jautė turįs atidirbti.

Nukelta į 14 p. >

Gretės Siliūnaitės pieš.

Andžejus Tovianskis: mistras iš Lietuvos

Šis straipsnis apie garsų Europoje mesianizmo filosofą Andžejų Tovianskį, palaikiusį ryšius su A.Mickevičiumi, J.Slovackiu, V.Vankavičiumi ir kitomis garsenybėmis.

Rimantas ŠALNA

Fenomeno priežastys

Kad ir kiek suktume galvą ir bandytume suprasti priežastis, kodėl A.Tovianskis tapo *Dievo išrinktuoju* mistru, teisybės iki galo nesužinosim, nes pagrindines savo „antgamtinės“ egzistencijos paslaptis jis pasiėmė su savimi 1878 m. gegužės 13 d., iškeliaudamas Anapilin. Priartėti prie šios tiesos skatina noras bent kiek suprasti paslaptis žmogaus, kuris sukėlė nemažą šurmulį ne tik Lietuvoje ir Lenkijoje...

Lenkijos-Lietuvos valstybės padalijimas, nesėkmingas Napoleono žygis 1812 m. į Rusiją, 1830–1831 m. sukilimo pralaimėjimas, Vilniaus universiteto (VU) 1832 m. uždarymas labai pagilino visuomenines ir filosofines problemas. Romantizmo gimimas taip pat prisidėjo prie naujos filosofinės krypties – mesianizmo formavimosi Lietuvoje. Kai kurios mesianizmo koncepcijos buvo glaudžiai susijusios su VU aplinka (spindulingųjų, filomatų ir filaretų draugijos, A.Tovianskis, A.Mickevičius, J.Slovackis).

Mesianizmas, kaip pažangos ir eschatologijos ideologija, suklestėjo XIX a. pirmosios pusės lenkų emigrantų terpėje. A.Mickevičius, kurdamas „mesianizmo“ koncepcijos sąvoką, bandė apmąstyti lenkų tautos istorines perspektyvas. Jo darbuose keliama tautos lemties ir išlikimo klausimai. Kūrybinis A.Mickevičiaus palikimas stipriai paveikė lietuvių kultūros raidą, o ypatingą įtaką poetui emigracijoje turėjo buvęs VU studentas A.Tovianskis.

Kelionė pas A.Tovianskį

Manau, neteisinga būtų rašyti apie žmogų nepabuvojus jo gimtinėje, nepažvelgus į tą aplinką, kurioje garsusis mistras iš Lietuvos praleido savo vaikystę ir jaunystę. Tam tikrą poveikį jo elgsenai, mistinių pažiūrų formavimuisi galėjo turėti vietinės legendos, nepakartojamas Šventojo ežero grožis.

Taigi birželio 6-osios rytą kartu su

savo geru bičiuliu poetu Voicechu Piotrovičium bei jo sūnumi Kamiliu išsiruošiau į Molėtų rajoną ieškoti Antašvenčiuose buvusios A.Tovianskio sodybos liekanų. Jau kartą buvau bandęs surasti šią vietą, bet nesėkmingai, nes seniai jau išmirė vietos gyventojai, ką nors konkretaus girdėję apie XIX a. šiose vietose gyvenusią garsenybę.

Voicechas, ne tik nuostabus Lietuvos kultūros paminklų žinovas, bet ir nepakartojamas gidas, kuriam Lietuvoje nedaug lygių, yra kilęs netoli šių vietų, todėl mūsų kelionės sėkmė buvo beveik garantuota. Vos pamatęs mane, vilkintį šortais ir avintį basutėmis, jis pradėjo garsiai juoktis ir pridūrė: „Dilgėlės ten bus iki bambos, su tokiais rūbais ir batais net nesvajok pasiekti buvusios Tovianskio sodybos...“

Pakeliui užsukome į Dubingius. Manau, kad ir A.Tovianskis ne kartą lankėsi didingoje Dubingių piliavietėje, kur palaidoti garsiausi Lietuvos didikai – kunigaikščiai Mikalojus Radvila Juodasis ir Mikalojus Radvila Rudasis. Šios savo praeitimi ir legendomis garsios istorinės vietos negalėjo nepaveikti Tovianskio mąstysenos.

Kuo labiau artėjome prie Antašventės, tuo gamta man atrodė vis gražesnė, kažkokia ypatinga. Negalėjome atsigėrėti vienas už kitą mėlynėsiais Arino ir Šventuoju ežerais, kurių pakrantės apaugusios nuostabiausio grožio medžiais ir krūmais, apsirėdžiusiais žaliu vasaros rūbu. Viskas atrodė lyg pasakoje – gal todėl, kad jau buvome netoli kadaise garsaus mistiko namų. Paskutiniuosius kelis kilometrus iki A.Tovianskio sodybos važiuojame pasikui vietos gyventoją, kuris žinojo, kur yra ieškomų namų liekanos. Duobėtu, klampiu keliuku, dažnai pasistumdami mašiną, galų gale pasiekėme Antašventę.

Buvome laimingi, pasiekę kelionės tikslą, nors mūsų transporto priemonė atrodė kaip po rimtos katastrofos – visa purvina ir gerokai aplamdyta. Gal mistikas keršijo mums, kad išdrįsime drumsti jo ramybę?

Dmitrijaus Matvejevo nuotr.

■ Andžejus Tovianskis (aktorius Ramūnas Cicėnas) Valstybinio Vilniaus mažojo teatro spektaklyje „Mistras“ – jį pagal Mariaus Ivaškevičiaus pjesę sukūrė režisierius Rimas Tuminas. Dviejų dalių spektaklio premjera įvyko 2010 metų rugsėjį.

Mistro jaunystė

Apie A.Tovianskio jaunystės metus nedaug ką galima pasakyti, be to, visame tame, kas apie jį yra parašyta, slypi daug neaiškumų. Netgi gimimo data nėra tiksliai žinoma. Pats Tovianskis nurodo gimęs 1799 m. sausio 1 d., tačiau metrikuose figūruoja 1788 m. gruodžio 24 d. data, o papirijinėse knygos įrašyta 1788-ųjų gruodžio 21-oji. Taigi ir žinok, kuo tikėti.

Jo tėvas Jokūbas Geraldas (1768–1837) iš pradžių dirbo teismo sekretoriumi, vėliau – Vilniaus apskrities žemės teismo notaru. 1830 m. jis buvo įkalintas už tai, kad savo valdose Antašvenčiuose pastatė biustą Napoleonui ir iškabino Lietuvos herbą. Mistro motina Izabelė kilusi iš Pomarnackių giminės.

Gimė Andžejus Lietuvoje, Molėtų rajone, Antašvenčiuose, netoli Vilniaus, nei mažam, nei dideliame tėvo dvare, kurį sudarė apie 50 valakų žemės ir 140 baudžiauninkų. Sodyba buvo sena, pastatyta fasadu į vakarus, šiaudais dengtu stogu. Gyvenamojoje dalyje buvo keturi kambariai, visos sienos juose – tinkuotos, grindys išklotos storomis lentomis, židinyse išmūrytas iš plytų, o ir krosnis – iš didelių grubių koklių. Arti ūkio pastatų, suręsta iš apvalių rąstų, stovėjo šienų dengta alaus darykla bei smuklė.

Mokslai ir karjera teisme

1809 m. tėvai išsiuntė A.Tovianskį mokyti į Vilniaus gimnaziją. Čia jis susipažino su Ferdinandu Guttu, vaistinininko sūnumi, kurio namuose prieš kurį laiką rinkdavosi „Uoliojo lietuvio“ masonų ložės nariai. Tikriausiai mokyklos kolegos namuose A.Tovianskis pirmą kartą turėjo galimybę susipažinti su iliuministine mistizmo literatūra.

Jis nebuvo nei stropus, nei geras moksleivis. Mokslai jam sekėsi labai sunkiai, su didelėmis kančiomis ir kenkė sveikatai. Galų gale 1815 m. Andžejus baigė gimnaziją ir įstojo į VU, kur su užsidegimu ėmėsi studijuoti teisės mokslus. Tiesa, prieš tai turėjo kuriam laikui nutraukti studijas dėl sunkios ligos, kuri kėlė pavojų gyvybei. Jaunuolis tąsyk atrado savyje jėgų

pasukti dvasinio gyvenimo keliu, kuriam jautė polinkį nuo pat vaikystės. Iš pradžių jis studijavo Literatūros ir laisvųjų menų fakultete, vėliau perėjo į Teisės ir Moralinių mokslų fakultetą. 1818 metais, nebaisęs studijų, pradėjo dirbti teisme.

Iš pradžių jis buvo Vilniaus miesto teismo sekretoriaus padėjėju, priklausė 1819 m. lapkritį įkurtai konservatyviai Antišubravcų organizacijai (vėliau sujungtai su Vilniaus literatūros draugija). Dirbo gana stropiai, nes 1824 m. buvo pakeltas iki Vilniaus zemskinio teismo sekretoriaus (regento) pareigų, vėliau dirbo esesoriumi.

Tačiau netrukus A.Tovianskis nutarė palikti teismą, nes 1828 m. gegužės 11 d. Vilniaus Bernardinų bažnyčioje pirmą kartą patyrė stiprų mistinį sukrėtimą (išgyveno iliuminacijas), kurių metu jam ir buvo paskelbta jo misija – tapti Dievo tarnu. Taigi, „Aukščiausiojo valia“ pašaukė A.Tovianskį „tarnauti žmonėms“.

A.Tovianskis tampa pranašu

Pasijutęs pranašu ir Dievo žmogumi apie savo išgyvenimus ir abejones stengėsi papasakoti, kaip pats prisimena, „nusimanantiems teologams ir garsiems mokslininkams“ (tarp jų – Jonui ir Andriui Sniadeckiams, tačiau šie jo nesuprato). Tais metais Tovianskis svajojo „pirmą kartą pamatyti sieloje visą sistemą, kurią yra atsiųstas žemėn įdiegti“. Išliko ji į šviesą „iš aukščiau“. Jo sielą, iki tol tuščią, užpildė „Dievo mintys“. Nuo tada jis pakilo virš žemės ir ėmėsi vykdyti savo misiją. Pradėjo burti apie save mokinius.

1830 m. kovo 1 d. Tovianskis vedė vilnietę Karoliną iš Maksų (1805–1878). Ji buvo labai atsidavusi vyrui, uoli jo pasekėja. Ilgainiui jos vaidmuo „Dievo reikale“ (sektos pavadinimas) vis didėjo. Ir jos sesuo Ana (mirusi 1878 m.), ir jos vyras Ferdinandas Guttas (1798–1871) buvo vieni iš uoliausių A.Tovianskio šalininkų bei rėmėjų. Tiesa, Tovianskis neapsiribojęs giminės ratu, susirado ir tokių šalininkų kaip V.Vankavičius ir kt.

Tęsinys kitame numeryje ▷

➤ MOKYKLOSE

Tauragiškiai Europos studijų programoje

Tauragės Žalgirių gimnazija prie Europos studijų programos (ESP) prisijungė 2010-ųjų rugsėjį. ESP jungia Airijos mokyklas su mokyklomis visoje Europoje, vykdo projektus, kurių tikslas supažindinti mokinius su Europos šalių kultūra, ugdyti toleranciją ir tarpusavio supratimą. Tauragiškių partneriais virtualioje bendravimo erdvėje tapo mokyklos iš Šiaurės Airijos, Airijos, Švedijos, Prancūzijos, Rumunijos ir Italijos. Gimnazistai paruošė pristatymus anglų kalba apie save ir mokyklą, atliko tiriamąjį palyginamąjį darbą apie prekes, importuojamas iš įvairių Europos Sąjungos šalių. „Ši rugsėjį projekto organizatoriai iš Airijos labai palankiai įvertino Žalgirių gimnazijos trečiųjų ir projekto veiklą koordinuojančių anglų kalbos mokytojų veiklą projekto grupėje“, – rašo „Dialogui“ Janina Pukelienė, koordinuojanti projektą kartu su kolege Gintare Kolesnikova. Pedagogė praneša, kad šiais mokslo metais bendradarbiavimą su mokyklomis partnerėmis planuojama tęsti.

MOKYKLOSE

Tikisi logopedo etato

„Ne visų vaikų kalba vystosi sėkmingai. Skurdus žodynas, garsų tarimo trūkumai ar nesugebėjimas skirti panašiai skambančius garsus trikdo vaiko pažintinę veiklą, dažnai tampa ir mokymosi sunkumų priežastimi. Norėdami laiku pastebėti ir pašalinti kalbos sutrikimus, turime žinoti bendruosius kalbos vystymosi dėsningumus, kas būdinga daugelio tokio amžiaus vaikų kalbai. Šios priežastys paskatino Prienų r. Balbieriškio pagrindinės mokyklos vadovus ir tėvelius kreiptis pagalbos į Prienų pedagoginės psichologinės tarnybos (PPT) specialistes“, – rašo „Dialogui“ minėtos mokyklos mokytoja **Reda Valančienė**. Pedagogė pasakoja, jog PPT specialistės atliko ikimokyklinio ugdymo skyriaus, priešmokyklinio ugdymo grupės auklėtinių, I–V klasių mokinių kalbos ir komunikacijos vertinimą, konsultavo rūpimais klausimais vaikučių mokytojas, auklėtojas, bendravo su tėveliais. „Mokytojai ir tėveliai susirūpinę, kad net 52 ikimokyklinio ir jaunesnio mokyklinio amžiaus vaikams labai reikalinga ir būtina logopedo pagalba. Mokyklos bendruomenė džiaugiasi gražiu bendradarbiavimu ir teikiama Prienų PPT specialistų pagalba, tačiau tikisi, kad logopedo etatas artimiausiu metu bus įsteigtas pačioje mokykloje. Tai leistų laiku ir kvalifikuotai teikti pagalbą kalbos sutrikimų turintiems vaikučiams“, – padėti pristato ir lūkesčiais dalijasi mokytoja R. Valančienė.

Aukšiniai diplomai „Verdenės“ mokiniams

Panevėžio „Verdenės“ pagrindinės mokyklos mokiniai naujus mokslo metus pradėjo dalindamiesi Aukšinius, Sidabrinus ir Oranžinius respublikinio „Kalbų kengūros“ konkurso diplomus, – praneša „Dialogui“ lietuvių kalbos mokytoja **Minolė Petronytė-Kairienė**. Net keturiolika mokyklos V–X klasių moksleivių „Kalbų kengūros“ 2011 m. konkurse pateko tarp geriausiai atlikusių užduotis: net 8 moksleiviai iš 200 klausimų teisingai atsakė į daugiau nei 194 ir pelnė Aukšinius diplomus. Užsienio kalbų mokytojų paskatinti, „Verdenės“ mokiniai pamėgo ir kasmet rengiamą respublikinį vertimų konkursą „Tavo žvilgsnis“. Ir šiemet VI–X klasių moksleiviai vertė grožinės literatūros tekstus iš anglų, rusų, vokiečių kalbų. 3 jaunieji vertėjai iš „Verdenės“ mokyklos tapo šių metų nugalėtojais.

PSICHOLOGIJA

Norisi išsirekti?

► Atkelta iš 10 p.

Suprantama, visi esame gyvi žmonės ir negalime „praryti“ neigiamų emocijų be pasekmių. Tačiau garą visi išleidžia savaip. Vieni iki išsekimo prakaituoja sporto salėje, kiti patraukia vakare į klubą. O treči ištikusio streso kaltininkais ima laikyti kolegas ir atsigriebia ant jų. Suprantama, pasakutinis variantas – blogiausias. Juk pasportavę dažniausiai pajuntate emocinį palengvėjimą, o po skandalo – gėdą prieš tuos, su kuriais dirbate petys į petį.

Vertėtų išmokyti išsiklausyti į savo emocijas ir pagauti momentą, kai priartėjate prie „užvirimo taško“. Pavyzdžiui, jei pajuntate, jog netrukus pratrūksite, padarykite pauzę. Sąžiningai prisipažinkite, jog nesate pasirengę darbo planus aptarinėti būtent dabar, kadangi baiminatės, jog iš tokio aptarimo nieko gero neišeis. Tarpais mes suprantame savo neteisumą būtent tuo momentu, kai pradame šaukti ir dalis neigiamų emocijų jau būna išlieta. Tada pašnekovą ir save išvystame objektyviau. Mums tampa neįjauku, ir toliau šaukiame jau iš inerci-

jos ir apsauginio mechanizmo vedami. O juk kur kas sveikiau būtų čia pat prisipažinti pašnekovui, jog pasikarščiaavote ir nuoširdžiai atsiprašote. Jus supras ir jums atleis kur kas greičiau ir mieliau negu tuo atveju, kai pasišalinate įsižeidusios karalienės povyza, o po kelių dienų eilinį sykį bandote taisyti pašlijusius santykius.

Beje, šiuolaikinės technologijos – išsigelbėjimas tiems, kuriems sunku susitvarkyti. Jeigu jaučiate, kad pokalbis bus sunkus, išsisukite nuo jo, prisidengę, pavyzdžiui, užimtumu, – pataria psichologai. Geriau, pasak specialistų, prarasti daugiau laiko susirašinėjant elektroniniu paštu ir taip palaikant normalų dialogą. Juk spausdindami turime daugiau galimybių apgalvoti savo žodžius, o fizinės galimybės rėkti visai neturime. Be to, elektroninis bendravimas suteikia galimybę suprasti, kada būtent ir dėl kurios priežasties pradate „kaisti“, kuria linkme geriau pakreipti pokalbį, kad išvengtumėte konflikto.

Parengė **Dana DOVYDAITYTĖ**

POŽIŪRIS

Ar paprasta perduoti lazdele?

► Atkelta iš 12 p.

Drąsa pasielgti kitaip

Būtent dabar mano akis užkliūva už maišelio su akmenukais, kuriuos man davė mokytoja. Sakosi į parduotuvę beveik neįnanti, o štai rinkodaros gudrybėmis puikiai naudojasi. Ne vienas mokytojas yra sakęs, kad jai sekasi su klasėmis – puikius vaikus gauna, dar puikesnius išleidžia. O ji nori tik „gražiai pradėti“. Juk mažos dovanėlės kiekvienam širdį suminkština. Mokslininkai atliko tyrimą, kurio metu respondentams buvo išsiuntinėti laiškai su prašymu paaukoti. Vienai grupei – tik laiškai, kitai – laiškai su atvirukais, o trečiai – laiškai su didesniais atvirukais dideliuose vokuose. Ir rezultatai nieko nenustebino – dosniausi aukotojai buvo tie, kurie gavo didelius vokus.

Mano minimos mokytojos dovanėlė mokiniams – gudrus ir nekaltas sprendimas (įtariu, kad mokytoja apie tai nė nenumano ir nuoširdžiai nori tiesiog pasėti šilto bendravimo grūdą). Akmenukas – nieko nekainuoja, tad negali įžvelgti jokio materializmo, jų pririnkti taip pat nėra sunku. Kažkaip dekoruotas, jis jau tampa unikalus ir turi išliekamąją, o gautas Rugsėjo 1-ąją – ir simboliinę vertę. Tai investicija, nes mokinys kažką gavęs jau yra pastatomas į skolingą vietą, visai kaip mano čigonukas.

Nesakau, kad dabar visi mokytojai turi bėgti rinkti akmenų, pirkti saldinių ar kaip kitaip investuoti į mokinius ir laukti, kada galės pajauti „puikią klasę“. Taip pat nesakau, kad jei jau gyvenam vartotojiškoje visuomenėje, kur visa ko pagrindas yra pirkimo-pardavimo sandoris, reikia mesti į šalį merdintį vertybių paketą, kurį kartais taip desperatiškai bando įdiegti mokytojai savo mokiniams. Anaipol, vertybes reikia diegti, bet pirmiausia pats diegimo procesas turi būti neblokuojamas, tuomet ir tiesos taps gyvybingos.

Štai parsisiunčiau dokumentą į kompiuterį, o atidaryti negaliu – mano programa pasenusi, reikalauja įdiegti papildinį. O ką, jei mokykloje tuo papildiniu taptų gudrybės, kurias rinkodaros specialistai naudoja rinkoje?

Visiems puikiai žinoma, kas tai yra „Ko-

kybės telefonas“, beveik ant kiekvienos pakuotės galima rasti tokį numerį. Kiek kartų teko pasinaudoti? Man kartą – pabandžiau, ar veikia. Mano nuomonė, kad gaminio pakuotė yra neinformatyvi, buvo išklausyta, pažadėta net ją apsvastyti. Aišku, pakuotės niekas nepakeitė, bet pasijutau visai maloniai dėl susidariusio išpūdžio, kad mano nuomonė yra svarbi. Taip pat jaučiuosi saugiai žinodama, kad visuomet galiu skambinti ir skųstis.

Kaip tai pritaikyti mokykloje? Nebūtina duoti savo asmeninio telefono numerį mokiniams, užtektų kamputyje ant lentos parašyti, tarkim, taip: „Trečiadieniais 11.00–11.05 – nemokamas kokybės laikas.“

Atrodo juokinga, kvaila? Manote, kad tik infantilus ar savęs negerbiančias mokytojas galėtų taip kvailioti? Leiskite pasakyti, ką galėtumėte iš to gauti. Didelė tikimybė, kad niekas nesinaudotų tomis 5 minutėmis (kaip ir kokybės telefonu), tad jūsų laikas nenukentėtų. Mokinys jaustųsi svarbus ir turintis galią kažką pakeisti. Jei vis dėlto toks „pokštas“ pradėtų funkcionuoti, jūs gautumėte galimybę pagerinti santykius su mokiniais ir pačią pamokų kokybę. Svarbiausia, kad nebūtų nei kaltinančių, nei kaltųjų, nes mintys, išreikštos per tas 5 minutes, gyventų paralelinį penkiomis minutėmis apribotą gyvenimą be jokių asmeniškumų. Mažų mažiausiai mokiniai pagalvos, kad mokytojas turi humoro jausmą, o tai jau savaime gerai.

Truputis kūrybingumo ir drąsos pasielgti kitaip nei įprasta gali atnešti naudos. Juk ne veltui kūrybingumas yra viena iš brangiausių prekių rinkoje.

Pradžioje užsiminiau, kad norėtusi mokyklą matyti kaip estafetę – jos komandos nariai trokšdami pergales turėtų suprasti vienas kitą. Ne visada įmanoma kalbėti viena kalba, o ir vienos kalbos žodžiai ne kiekvienam reiškia tą patį ir emocinis svoris dažnai skiriasi. Norint suprasti, nebūtina taikytis – užtenka būti lanksčiam.

Manau, visiems, nepriklausomai nei nuo profesijos, nei nuo amžiaus, pravartu pasidomėti rinkodara ir jos gudrybėmis – tuo, kas suka ne amžinąjį, bet bent jau šio laikotarpio variklį.

Gretė **SILIŪNAITĖ**

Estafetė – sportinės varžybos įvairiose sporto šakose kuomet tam tikrais tarpais keičiasi komandos nariai perduodami vienas kitam kokį sutartinį daiktą ar tiesiog prisiliedami prie

(LAZDELE)

KOMANDOS DRAUGO

ilustr. teksto autorės

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Donatas Ivoška**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Jurgita Mažeikaitė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos ir skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS FONDAS

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2011 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuve,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

KOMPIUTERININKŲ DIENOS

2011 m. rugsėjo 22–24 d., Klaipėda

Kviečiame informacinių technologijų mokytojus į „Kompiuterininkų dienas“, vyksiančias Klaipėdos universitete. Jų metu bus:

- Mokomieji seminarai mokytojams ir dėstytojams apie naujausias informacines technologijas ir jų panaudojimą mokymui.
- Dešimtoji mokyklinės informatikos konferencija.
- Penkioliktoji mokslinė kompiuterininkų konferencija.
- Lietuvos informatikos mokytojų asociacijos konferencija.
- Lietuvos kompiuterininkų sąjungos suvažiavimas.

Mokytojams – mokomųjų seminarų klausytojams – renginio dalyvio mokesčio nėra. Išsamesnė informacija apie renginį yra internete adresu www.liko.lt.

*Lietuvos kompiuterininkų sąjunga
Lietuvos informatikos mokytojų asociacija*

Užs. 260

TYRIMAI

Gimimo mėnuo nulemia būsimą profesiją

Didžiosios Britanijos Nacionalinio statistikos biuro atliktame tyrime teigiama, kad gimimo mėnuo nurodo statistinę tikimybę, kokią veiklą žmogus rinksis ateityje. Tyrėjai išsiaiškino, kad mėnuo, kurį gimė vaikas, gali nulemti daug veiksnių – nuo intelekto lygio iki gyvenimo trukmės.

Statistikos specialistai teigia, jog tikėtina, kad gruodį gimęs vaikas užaugęs taps odontologu, o vaikas, kuris gimtadienį švenčia sausį, taps skolų išieškotoju. Vasarį gimusiems vaikams didesnė tikimybė tapti menininkais, o gimusieji kovą neretai tampa pilotais. Balandį ir gegužę gimusieji paprastai renkasi labai įvairias profesijas. Tačiau jei vaikas gimė vasarą, jam sumažėja tikimybė tapti daug uždirbančiu futbolininku, gydytoju ar odontologu.

Tyrimą vykdę specialistai išanalizavo paskutinio surašymo duomenis ir išsiaiškino, kokį mėnesį gimė 19-os skirtingų profesijų atstovai.

Nors tokias tendencijas sunku paaiškinti, ryšį tarp gimimo laiko ir specifinių sveikatos problemų galima pagrįsti moksliai. Pavyzdžiui, nustatyta, kad pavasarį gimusiems vaikams gresia didesnė rizika sirgti tokiais ligomis kaip šizofrenija, Alzheimerio liga, astma ir autizmas. Be to, jie gali būti silpnesnio intelekto nei jų bendraklasiai, gimę kitais metų laikais. Mokslininkai teigia, kad šiuos skirtumus lemia motinos buvimas saulėje nėštumo metu. Mat Saulės šviesa skatina vitamino D gamybą organizme, o šio vitamino trūkumas pirmaisiais gyvenimo mėnesiais gali turėti ilgalaikį poveikį.

Oksfordo universiteto neurologijos mokslininkas Russellas Fosteris pareiškė, kad toks poveikis gana nedidelis, tačiau „labai akivaizdus“. „Aš nekalbu apie astrologiją – tai nesąmonė, tačiau mes nesame apsaugoti nuo metų laikų įtakos, – sakė R.Fosteris. – Atrodytų, absurdiška, jog tai, kurį mėnesį esate gimęs, nulemia visą jūsų gyvenimą, tačiau tai, koku metų laiku pirmą kartą išvydote pasaulį, tikrai nulemia, kaip ilgai jūs gyvensite, koks bus jūsų ūgis, kaip jums seksis mokykloje, koks bus jūsų kūno masės indeksas, kai suaugsite, kuriuo paros metu – ryte ar vakare – turėsite daugiau energijos ir kokiomis ligomis būsite linkę sirgti.“

Geriausieji troškulį malšina pienas

Ekspertai iš JAV McMastero universiteto teigia, kad po kūno kultūros pamokų ištroškusiems moksleiviams troškuliui numalšinti reikia duoti ne vandens, o pieno, nes jis geriau nei kiti gėrimai grąžina organizmui prarastus skysčius.

Pasak tyrimui vadovavusio Briano Timmonso, labai svarbu, kad organizme būtų pakankamai drėgmės, o kūno kultūros pamokose vaikai netenka daug skysčių. „Pienas – puikus baltymų, kalcio, elektrolitų ir angliavandenių šaltinis. Be to, jis atstato natrio, prarandamo kartu su skysčiais, kiekį, – teigia tyrėjas.

Atlikus eksperimentą su pelėmis paaiškėjo, kad baltymas, į organizmą patenkantis per treniruotės pertrauką ar po jos, padėjo pelėms sparčiau augti. Kiti gėrimai tokio poveikio neturėjo.

Tiriant 8–10 metų amžiaus vaikus paaiškėjo, jog tik pienas padėjo išlaikyti normalų skysčių kiekį organizme. B.Timmonsas konstatavo, jog nei vaikai, nei suaugusieji sportuodami negauna pakankamai skysčių. Dėl jų trūkumo organizme, net jei trūksta vos 1 proc. drėgmės, sporto efektyvumas gali sumažėti iki 15 proc. Mat ima smarkiau plakti širdis, pakyla kūno temperatūra ir sumažėja ištvermė. Jei organizmas netenka daug skysčių, gresia ir šilumos smūgis.

„Dialogo“ inf.

PADĖKA

Norėčiau pasidžiaugti ir padėkoti mokytojai Virgilijai Stonytei, profesorės Vandos Zaborskaitės valios pagal testamentą vykdytojai, suteikusiai galimybę įsigyti grožinės ir liutuanistinės literatūros gimnazijos fondui papildyti už 5 tūkstančius litų.

Literatūrologė Vanda Zaborskaitė 1941 m. baigė Panevėžio mergaičių gimnaziją. 1943–1945 metais profesorė gimnazijoje dėstė vokiečių ir lietuvių kalbas.

Profesorė buvo viena iš tų žmonių, kurie jautė pareigą bendrauti su mokykla ir rūpintis tautos atžalynu.

Literatūra, pavadinta *Vandos Zaborskaitės biblioteka*, bus viešai naudojama gimnazijos bibliotekoje.

Rasa VRUBLIAUSKIENĖ,

Panevėžio Vytauto Žemkalnio gimnazijos bibliotekos vedėja

MOKYKLOSE

Ką pasakoja mano kaimas

Tėvynės istorija, jos pažinimas prasideda nuo gimtųjų namų slenksčio, nuo gero artimiausios aplinkos pažinimo, savo kaimo istorijos žinojimo. Kiekvienais mokslo metais organizuojame renginius, kurie padėtų mūsų vaikams geriau pažinti gimtinę. Keliavome dviračiais prie Širvintos ir Šventosios santakos, lankėme Dubių piliakalnį, susipažinome su Lietuvos upeliu, kūrėme istorijas apie Upninkų seniūnijos vietovardžių kilmę ir kt.

Rugsėjo 8 d. Jonavos r. Upninkų pagrindinės mokyklos pradinukai dalyvavo integruotos etnokultūrinės dienos „Ką pasakoja mano kaimas“, kurią organizavo šių eilučių autorė, renginiuose. Dieną pradėjome mokyklos istorijos muziejuje. Muziejaus vadovas, mokytojas R.Peleckas, supažindino mokinius su mokyklos Upninkų krašte istorija. Muziejuje suradę Upninkų savininko Radvilo Astiko portretą, mokinukai gavo užduotį – atsakyti į klausimą, ką bendro su Upninkais turėjo šis žmogus. Surasti atsakymą padėjo mokyklos bendruomenės prieš keletą metų sukurto filmo „Čia mano namai“ peržiūra. Žiūrėdami filmą, vaikai papildė žinias apie Upninkų vardo kilmę, senuosius Upninkus, seniūnijoje esančius gamtos paminklus, sužinojo, kad reta seniūnija gali didžiuotis turinti savo teritorijoje net 3 draustinius: Upninkų botaninį, Šventosios ichtiologinį ir Lietuvos hidrografinį.

Po filmo peržiūros aplankėme Upninkų gyvenvietėje partizanams pastatytą kryžių. 1945 m. kovo 2 d. Slyvos būrys buvo apsistojęs Upninkuose esančiose Jono Morkūno ir Karolio Stepšio sodybose. Ten juos netikėtai apsupo kariuomenė, padegė Karolio Stepšio sodybą ir nukovė 19 partizanų.

Padėję gėlių ir pagerbę partizanų atminimą savo kelionę pratęsėme Upninkų seniūnijoje. Čia susitikome su seniūne Laimute Alechnavičiene. Ji trumpai apžvelgė Upninkų geografinę padėtį, gyventojus, pristatė Upninkų herbą ir vėliavą, supažindino su seniūnijos, kaip institucijos, funkcijomis ir darbuotojais, papasakojo apie numatomus darbus bei projektus, kuriuos įgyvendinus Upninkai taps dar gražesni. Mokinukai pateikė seniūnei klausimų. Juos domino vaikų žaidimų aikštelės ir modernaus stadiono statyba, kai kurie svajojo Upninkuose sulaukti vandens pramogų parko... Kas žino, gal po daugelio metų šioms vaikų svajonėms ir bus lemta išsipildyti.

Sugrįžę į mokyklą, mokiniai savo išpūdžius išdėstė rašinėliuose ir piešiniuose. Taip gimė paroda „Gimtinė ant mano delno“.

Aušra LIUTKEVIČIENĖ,

Jonavos r. Upninkų pagrindinės mokyklos pradinų klasių mokytoja metodininkė

Pažinimu ir prasmingais darbais

Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos bendruomenė 2011–2012 mokslo metus pasitiko išsikelusį šūkį „Pažinkime vieni kitus“. „Pažinimas – niekada nesibaigiantis procesas, kuris tęsiasi visą gyvenimą. Svarbu pažinti aplinką, svarbu pažinti žmones, svarbu pažinti save. Tai nėra lengva, tačiau tai atveria neribotas galimybes nuolatiniam tobulėjimui ir saviraiškai. 2011-iejį – Savanorystės metai. Aktyvus įsitraukimas į visuomeninę veiklą – geriausias būdas parodyti, kiek mes gyvename dėl kitų, o ne tik dėl savęs. Todėl romuviečiai ir šiemet visuomenei planuoja pasiūlyti daug gerų idėjų ir atlikti daug prasmingų darbų“, – rašo „Dialogui“ gimnazijos mokytoja **Gitana Trinkaitė**.

*Nuoširdžiai užjaučiame Ugdymo turinio skyriaus metodininkę
Daivą Binkienę dėl dukrytės tragiškos mirties.*

Ugdymo plėtotės centro darbuotojai

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS MOKYKLOS

„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Saulės“ gimnazija, Utena
„Verdenės“ pagrindinė, Panevėžys
„Žiburio“ pradinė, Vilnius
Anykščių rajono kūrybos ir dailės, Anykščiai
Antano Vienuolio gimnazija, Anykščiai
Ariogalos gimnazija, Raseinių r.
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Butrimonių gimnazija, Alytaus r.
Drąsčių pagrindinė, Šiaulių r.

Kazio Griniaus gimnazija, Kazlų Rūda
Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazija, Vilkaviškio r.
Muzikos, Anykščiai
Pajūrio Stanislovo Biržiškio gimnazija, Šilalės r.
Šv. Kristoforo gimnazija, Vilnius
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Upninkų pagrindinė, Jonavos r.
Vytauto Žemkalnio gimnazija, Panevėžys
Žalgirių gimnazija, Tauragė

„Jacobso“ ir „Pegaso“ dovana mokytojams patiko

Šalies mokytojus maloniai nustebino „Jacobso“ ir „Pegaso“ knygyne tinklo „Pegasas“ surengta akcija – Rugsėjo 1-osios proga padovanoti pedagogams nuolaidų kortelę ir du puikius puodelius. Didžiųjų miestų mokytojai šia dovana džiaugėsi ir skanią kavą iš naujų meniškų puodelių gėrė jau rugsėjo 1-osios rytą. Rajonų knygyne dovanos pasiekė šiek tiek vėliau. „Baltieji pagrindinės mokyklos mokyto-

jų kolektyvas nutarė kartu aplankyti Prienų „Pegaso“ knygyną ir atsiimti dovanas. Gavę nuolaidų korteles daugelis suskubome jomis pasinaudoti – pirkome įvairių literatūrą sau bei pratybų sąsiuvinius mokiniais“, – rašo „Dialogui“ Prienų r. Baltieji pagrindinės mokyklos mokytoja **Reda Valančienė**. Pedagogė džiaugiasi nuolatiniu knygyno kolektyvo bendradarbiavimu su mokyklos bendruomene.

„Pavergtųjų sukilimas“

Rugsėjo 16 d. (penktadienį), 14 val. sostinės Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse (Žirmūnų g. 1 F, Vilnius) įvyks filmo „Pavergtųjų sukilimas“ premjera.

Renginyje dalyvaus Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro direktorė T.B.Burauskaitė, istorikas S.Jegelevičius, 1941 metų birželio sukilimo liudininkai.

Renginys nemokamas. Organizatoriai ypač kviečia mokytojus ir moksleivius.

„1000 ir viena... idėja“

Rugsėjo 15–16 d. Lietuvos jaunųjų gamtininkų centras organizuoja Lietuvos mokinių kūrybinių darbų parodą „1000 ir viena... idėja“.

Parodos teminiai skyriai: „Žalieji bulvarai“, „Floristinė staigmena“, „Menų kelionės“, „Miško etiudai“, „Terra botanica“.

Parodos atidarymas 09 15, 14 val.

Daugiau informacijos www.gamtininkai.lt.

RENGINIAI

KLAIPĖDA: miestų kino maratonas

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras (KKKC) kartu su Klaipėdos urbanofilais ir Danijos kultūros institutu kviečia į filmų ciklą „Miestų tempas“.

Danų filmų institutas ir Nacionalinis transliuotojas DR 2009 m. pristatė keturis dokumentinius filmus – keturis globalius žvilgsnius į urbanizaciją. Ši filmų serija pasakoja apie didžiausius pasaulio megamiestus Bogotą, Mumbajų, Šanchajų ir Kairą. Kamera fiksuoja didžiųjų miestų urbanistines problemas ir radikalius sprendimus.

Šeštajame–septintajame dešimtmetyje gyventojų skaičius miestuose ėmė dramatiškai augti. Globaliame kontekste miestas tampa nebe vieta, o procesu. Dabartinis miestas funkcionuoja kaip savarankiškas organizmas, galintis nebepaklusti valstybei, net atsiskirti nuo jos. Tai nenaujas reiškinys. Nauji tik mastai, kuomet miestai, pasitelkdami moderniąsias technologijas, ima valdyti finansų srautus, vystyti ekonominius mainus, megzti tarptautinius ryšius.

Šių metų pavasarį neformaliuose susitikimuose Klaipėdos urbanofilai diskutavo apie miestą ir gyvenimą jame. Diskusijomis, paskaitomis, viešųjų aktualijų svarstymais, filmų peržiūromis ir ekskursijomis kuriama platforma naujoms vizijoms ir iniciatyvoms gimti bei įsibėgėti.

Šiandien (09 15) 18 val. KKKC Parodų rūmuose (Didžioji Vandens g. 2, Klaipėda) rengiama pirmoji peržiūra – bus demonstruojamas filmas *Cairo Garbage* („Kairo šiukšlynas“). Kairas – istorinis miestas, kažkada buvęs civilizacijos lopšiu, šiandien skaičiuoja net 20 milijonų populiaciją ir yra užverstas šiukšlėmis. Čia fiksuojama socialinė atskirtis, istorinio paveldo ir nūdienos urbanizacijos susikirtimas.

Rugsėjo 29 d. bus rodomas filmas *Mumbai Disconnected*, spalio 10 d. – *Shanghai Space*, gruodžio 8 d. – *Bogotá Change*. Filmai demonstruojami anglų kalba, peržiūros nemokamos.

VILNIUS: spektaklis – mitologijos pradžiamokslis

Teatras „cezario grupė“ ėmėsi žaisminga forma vaikus supažindinti su lietuvių mitologija, kurioje gausu vaikams patrauklių stebuklingų personažų. Naujasis teatro darbas – spektaklis vaikams iki septynerių metų „Lai lai lai“ – tradicijas ir novatoriškumą jungiantis kūrinys pagal Jono Basanavičiaus „Iš gyvenimo vėlių bei velnių“ ir „Lietuviškos pasakos įvairios“, Marijos Gimbutienės „Senovės lietuvių deivės ir dievai“, Norberto Vėliaus surinktą tautosaką bei mokslinius darbus, Gintaro Beresnevičiaus „Lietuvių religija ir mitologija“.

Ir šiame spektaklyje teatras „cezario grupė“ lieka ištikimas „vaizduotės teatro“ principams, šiuolaikiškai interpretuojamas mūsų paveldą.

Spektaklis siekia patraukliai supažindinti vaikus su lietuvių mitologiniais įvaizdžiais ir personažais, šiuolaikiškai ir suprantamai į sceną perkelti autentiškus mitologinius elementus bei ugdati naują teatro auditoriją. Teatras siekė sukurti spektaklį, į kurį mielai ateitų visa šeima.

Spektaklio premjera – **ši šeštadienį (09 17) 12 val.** „Menų spaustuvėje“ (daugiau informacijos – menuspaustuve.lt).

Siūlome 3 variantus – rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

- Elektroninės versijos prenumerata iki 50% pigesnė.
- Prie aktualiausios švietimo informacijos bei kitos „Dialogo“ medžiagos galėsite prieiti visada – bet kurioje pasaulio vietoje bet kuriuo paros metu, kur yra kompiuteris ir interneto ryšys.

Prenumeratos kaina:

- » pusei metų (6 mėn.) – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- Švietimo aktualijos
- Straipsnių fragmentai
- Internetinė apklausa
- Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.